

Taiteeksi tarinoitua elämää Helsingin vankilan nuoriso-osastolla

Taidetoiminnallisen kurssin kehittäminen nuorille vangeille

Riko Laakso
Johanna Virtanen

2019 Laurea

Taiteeksi tarinoitua elämää Helsingin vankilan nuoriso-osastolla - Taidetoiminnallisen ryhmän kehittäminen nuorille vangeille

Vuosi 2019

Sivumäärä 59

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on ollut suunnitella ja järjestää Helsingin vankilan nuorten osastolle viiden tapaamiskerran taideryhmä, jonka kohderyhmänä ovat nuoret miesvangit. Kurssin toteutustavoitteena oli antaa nuorille keinoja käsitellä tunteitaan ja elämänvaiheitaan taiteen avulla ja peilata mennyttä, nykyisyyttä ja tulevaa pohdiskellen ja keskustellen ryhmässä. Tavoitteena oli sekä parantaa nuoren vangin itseyttä ja antaa eväitä paremman elämänhallinnan saavuttamiseksi erityisesti vapautumista ajatellen. Tuloksena on taidetoiminnallinen kurssi, jonka toimivuutta on myös arvioitu monipuolisesti - mikä toimi ja mikä ei. Teoreettisena viitekehystenä oli nuorisorikollisuus ja nuoren elämäntilanne sekä nuoria koskeva lainsäädäntö. Menetelmällisenä perustana olivat taideterapeuttiset menetelmät ja ryhmän ohjaamisen menetelmät.

Tavoitteena on ollut antaa nuorille keinoja käsitellä tunteitaan taiteen kautta, sekä luoda ryhmäkertojen sisältö niin, että sitä voi hyödyntää kuka tahansa taidetoiminnallista ryhmää suunnitteleva. Teoreettiseksi lähestymistavaksi on valittu taideterapia ja ryhmän ohjaaminen. Yhteiskunnallisissa lähtökohdissa avataan myös nuorisorikollisuutta lain näkökulmasta.

Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena. Kurssia suunniteltaessa otettiin huomioon nuorten esittämät toiveet. Kurssi on toteutettu Helsingin vankilan nuorten osastolla ja ryhmätiloissa. Taideryhmän aihealueina olivat menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus, ne toimivat ryhmäkertojen teemoina tässä elämänvaiheellisessa järjestyksessä. Ryhmäkerroilla nuoret vangit tekivät maalauksia aihepiireistä, jonka jälkeen ne toimivat keskustelun avaajina siten, että taiteesta edettiin tunteisiin ja omaa elämää koskevaan pohdiskeluun.

Laakso Riko & Virtanen Johanna

Life as an art in the youth section in Helsinki prison - Developing an art group for young prisoners

Year 2019 Pages 59

The purpose of this thesis has been to plan and to arrange an art group in the youth section of Helsinki prison, consisting of five meetings with young male prisoners. The aim of the course was to provide young people with the means to articulate their emotions and life stages and to reflect on the past, present and future through reflection and discussion in a group. The aim was both to improve the young prisoner's self-understanding and to provide the means for better control of life, especially with a view to his release from prison. The result is a functional art course that has also been subject to a comprehensive evaluation of what worked and what didn't. The theoretical framework was juvenile delinquency and the stage of life of the young prisoner, as well as youth legislation. The methodological basis was art therapy methods and group guidance methods.

The aim has been to provide young people with the means to deal with their emotions through art, and to create group content for use by anyone planning a functional artistic group. Art therapy and group counseling have been chosen as the theoretical approach. From a societal perspective, juvenile delinquency has also been opened from a legal perspective.

This thesis has been implemented as a practice-based thesis. Young prisoners were also involved in planning the group. The group was implemented in the youth section of Helsinki prison and their group spaces. The three themes of the meetings were the past, the present, and the future. In groups, young prisoners made paintings of the themes, then opened the discussion, moving from art to emotion and reflection on their own lives.

Keywords: youth, prisoner work, art therapy, emotions, life management

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tarkoitus ja tavoite	6
3	Helsingin vankilan ja nuoriso-osaston esittely	10
3.1	Nuorten osasto C31	11
3.2	Ryhmätoiminnot ja yhteistyökumppanit	12
4	Tietoperusta.....	12
4.1	Nuorisorikollisuus ja siihen liittyvä lainsäädäntö.....	13
4.2	Taideterapia	14
4.3	Ryhmän ohjaaminen.....	15
5	Toiminnallinen opinnäytetyö	16
6	Taideryhmien toteutus	19
6.1	Aloitus.....	21
6.2	Ensimmäinen toimintakerta - Menneisyys	22
6.2.1	Ryhmä 1 - Menneisyys	23
6.2.2	Ryhmä 2 - Menneisyys	26
6.2.3	Pohdintaa.....	27
6.3	Toinen toimintakerta - Nykyisyys	29
6.3.1	Ryhmä 1 - Nykyisyys	29
6.3.2	Ryhmä 2 - Nykyisyys	30
6.3.3	Pohdintaa.....	30
6.4	Kolmas toimintakerta - Tulevaisuus	31
6.4.1	Ryhmä 1 - Tulevaisuus.....	31
6.4.2	Ryhmä 2 - Tulevaisuus.....	33
6.4.3	Pohdintaa.....	33
6.5	Lopetuskerta ja palaute	35
6.6	Yhteenvetoa toimintakerroista	36
7	Arviointi ja johtopäätökset	38
7.1	Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi.....	38
7.2	Produktin tavoitteiden arviointi.....	41
7.3	Itsearviointi ja oman ammatillisen toiminnan reflektointi	43
7.3.1	Rikon itsearviointi.....	43
7.3.2	Johannan itsearviointi.....	44
8	Pohdinta.....	45
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	45
8.2	Hyödyllisyys ja kehittämis ehdotukset	47
8.2.1	Kohderyhmä.....	47

8.2.2 Vetäjät	48
8.2.3 Aikataulu	49
8.2.4 Sisältö	49
8.2.5 Nurjapuoli Ry	50
Lähteet	52
Liitteet.....	54

1 Johdanto

Nuoret ja vankila; nämä teemat nousivat esiin, kun haimme yhteistä aihetta opinnäytetyöllemme toisena opiskeluvuonna. Nuorisovangit opinnäytetyön subjekteina valikoitui luontevaksi aiheeksi työlle varsinkin, kun päädyimme kolmanteen harjoitteluun samaan harjoittelukohteeseen Helsingin vankilaan. Koska olemme molemmat enemmän toiminnallisia tekijöitä, ei puhtaasti teoreettinen, kirjallisuuskatsausmainen opinnäytetyö tullut vaihtoehtona mieleenkään, vaan halusimme tehdä nimenomaan toiminnallisen opinnäytetyön. Halusimme, että työssämme nuorisovangit esittäytyvät osallistuvina tekijöinä ja tiedon tuottajina.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli järjestää Helsingin vankilan nuorten osastolle taidetoiminnallinen ryhmä, joka tukee nuorten elämänhallintaa sekä tunteiden käsittelyä. Sen lisäksi pyrimme siihen, että luomme sellaisen pohjan, jota voi hyödyntää jatkossa järjestettäessä taidetoiminnallista ryhmää. Halusimme luoda sellaisen ryhmän, jossa on turvallista keskustella avoimesti omista tunteistaan, liittyen kunkin ryhmäkerran teemaan. Teemoina kolmella taidetoiminnallisella kerralla olivat menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus, tässä järjestyksessä. Näiden teemojen ympärille oli tarkoitus rakentaa keskustelua, sekä jokaisen itse tekemät taiteelliset teokset. Musiikilla pyrimme luomaan tilanteeseen rentoutta ja nuoret saivat itse toivoa kappaleita.

Teimme opinnäytetyömme yhteistyössä työelämän kanssa. Opinnäytetyön tilaajana oli Helsingin vankilan nuorten osasto. Saimme osaston erityisohjaajalta paljon tukea, ja hän osallistui myös ryhmämme viimeiselle palautekerralle.

Toimimme opinnäytetyössä työparina ja jaoimmekin vastuuta tasaisesti molemmille. Pyrimme huomioimaan molempien vahvuudet, joista maininnan arvoisia on Johannan päihdetyön kokemus ja Rikon kokemus nuorten kanssa työskentelystä. Kehityimme opinnäytetyön aikana valtavasti sekä ryhmien vetämisessä, että kirjallisessa työskentelyssä. Nuorten kanssa työskentely vankilaympäristössä antoi myös suuntaa tulevaisuuden työskentelyyn, kun nuorten haasteellisuus kohderyhmänä oli nähtävissä.

2 Tarkoitus ja tavoite

Tässä luvussa kerromme, miten päädyimme tekemään toiminnallisen opinnäytetyön yhdessä parityönä ja miksi valitsimme juuri nuorten vankien kanssa toimimisen. Toiminnallisuus opinnäytetyöhömmö oli itsestäänselvyys jo siitä lähtien kun päätimme tehdä opinnäytetyön parina. Olemme molemmat käytännönläheisiä ja tekemällä parhaiten oppivia, joten valinta toiminnallisuuden ja tutkimuksen välillä oli luonnollinen. Kun kävimme keskustelua kohderyhmästä, esiintyi toisella meistä puheissa nuoret ja toisella vangit. Näiden kohderyhmien yhdistäminen kävi sujuvasti, ja päädyimme kysymään yhteistyömahdollisuutta nuorten osastolta

Helsingin vankilasta. Harjoittelumme järjestyessä vielä toiminnallisen osuuden kanssa samaan aikaan, oli suunnitelma käytännössä jo selkeytynyt.

Tarkoituksena oli keskustella ryhmän järjestämisestä nuorten kanssa ja järjestää toimintaa, jota heillä ei välttämättä vielä ole. Tapasimme erityisohjaajan ja ensin juttelimme hänen kanssaan asiasta, sekä kävimme nuorten viikko-ohjelman läpi. Nuoriso-osaston viikko-ohjelmassa oli jo valmiiksi melko paljon toimintaa, mikä tietysti toi haasteita keksiä meidän ryhmällemme soveltuva sisältö mikä mahtuisi viikko-ohjelmaan ja toisi nuorille uudenlaista toimintaa.

Olimme alustavasti pohtineet liikuntaan ja arjen taitoihin liittyviä aiheita, mutta ne oikeastaan ”ammuttiin alas” melko nopeasti. Martat käyvät osastolla kerran viikossa pitämässä ruuanlaittokurssia. Ruuanlaittokurssi pidetään opetuskeittiössä. Martat on kansalaisjärjestö, joka antaa kotitalousneuvontaa ja edistää perheiden ja kotien hyvinvointia ja kotitalouden arvostusta. Marttaliitto on perustettu Helsingissä vuonna 1899. (martat.fi.) Liikuntaa nuoret harrastavat melko paljon keskenään, kun käyvät kerran päivässä ulkoilussa sekä kerran viikossa salivuorolla. Heille myös tarjotaan viikoittain ylimääräistä kuntosalivuoroa. Päädyimme erityisohjaajan kanssa siihen, että juttelemme nuorten kanssa ja katsomme sen jälkeen asiaa uudestaan. Nuorilta löytyi kyllä ideoita, mutta ideat olivat lennokkaita ja huumorilla väritettyjä. Nuorilta tuli ideoita mm. kokonaisen kanan paistamisesta, maalaamisesta ja hopeapajasta. Hopeapajaa mietimme hetken tosissamme, mutta sen toteuttaminen olisi ollut todella haastavaa ilman aiempaa kokemusta korujen teosta. Nuoret kuitenkin halusivat jotakin käsillä tekemistä, joten maalaaminen tuntui hyvältä idealta. Lähdimme työstämään ajatusta taide-ryhmästä ja otimme selvää taideterapeuttisista menetelmistä. Tiesimme, että haluamme määrittellä jotkin yhdistävä teemat maalauksille, joten lopulta päädyimme jakamaan maalauskerhojen aiheet menneisyyteen, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Koimme, että näistä aiheista saisimme keskustelua aikaiseksi, sekä aiheiden käsittelystä olisi nuorille hyötyä.

Valikoiduimme opinnäytetyöpariksi melko automaattisesti. Opiskelutyylimme ja asenteemme opiskelua kohtaan on samanlaista, ja olemme olleet ystäviä lähes opintojen alusta asti. Molemmilla meillä on myös jo työkokemusta taustalla, joka antaa perspektiiviä työelämässä toimimiseen. Alusta saakka oli selvää, että työskentely jakautuu tasaisesti ja siitä olemme myös pitäneet kiinni. Otimme tehtäviä jakaessa huomioon myös molempien vahvuusalueet ja kiinnostuksen kohteet. Jaoimme kirjoitustyön ryhmäkertojen jälkeen puoliksi, ja toinen meistä kirjoitti ryhmäkerran ensimmäisestä ryhmästä ja toinen toisesta. Kuitenkin keskustelimme ryhmäkerroilla tekemistämme huomioista yhdessä, jotta kaikissa teksteissä näkyivät molempien tekemät huomiot. Ylipäättään koko prosessin aikana, kävimme jatkuvasti omia kokemuksiamme ja tuntemuksiamme keskustellen läpi.

Loimme ennen toiminnallisen osuuden alkamista opinnäytetyölle, itse tuotokselle eli produktille, sekä itsellemme tavoitteet. Tavoitteiden ja arviointikysymysten avulla pystyimme toiminnallisen osuuden jälkeen arvioimaan onnistumista ja sitä, mihin asioihin jäi vielä kehitettävää. Kumpikaan ei ollut aikaisemmin järjestänyt toimintaa tässä mittakaavassa tuntemattomalle kohderyhmälle tuntemattomasta aiheesta, ja sen faktan ympärille rakensimmekin kaikki tavoitteemme.

Opinnäytetyön tavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointiaineisto
1. Järjestää suunnitelmallisesti 5-6 tapaamiskertaa nuorille, ja ohjata onnistuneesti nuoret tuottamaan kerroilla jonkinlaiset taiteelliset tuotokset. Luoda ympäristö turvalliseksi em. Toteutumiseksi.	1. Toteutuivatko tapaamiskerrat sovitusti? Osallistuivatko nuoret toimintaan? Millä tavalla? Vaikuttiko ilmapiiri turvallisuudelta? Miksi?	Läsnäolo- ja poissaolotilasto. Tuotokset, kuinka moni saa kerralla valmiiksi, tuleeko tilanteita, että jatkaa seuraavalla kerralla, heitetäänkö tuotoksia roskeen
2. Lisätä omaa tietämystä vankilatyöskentelystä, nuorista rikoksen tekijöistä ja nuorisoriikollisuudesta, sekä taideterapiasta. Perehtyä ryhmämuotoisen taideterapian mahdollisuuksiin, tavoitteisiin ja toteuttamismalleihin, sekä miten taideterapiaa voi hyödyntää nuorten vankien voimaannuttamisessa.	2. Lisääntyikö tieto, tuliko yllätyksiä? Minkälaisia? Tukiko teoria toimintaa? Millä tavalla? Oliko aihe rajattu sopivasti?	Oliko ryhmätapaamisilla näkyvissä taideterapian toimintatavat ja prosessi, sekä oikea fiilis?
3. Hyödyntää tietoperustaa nuorisoriikollisuudesta, nuorten rikoskierteestä, taustoista ja elämäntilanteesta, nuoren vangin elämäntilanteen parantamiseksi sekä avuksi irrottautua rikollisesta elämäntavasta.	3. Mitä nuorisoriikollisuudesta tiedetään? Löytyikö aiheesta tietoa, minkälaista?	Löytyikö nuorisoriikollisuuden teoriasta lähestymistapoja ja teemoja, jotka olivat toimivia/hyödyllisiä nuorten avautumisessa ja mahdollisesti synnyttivät halun muuttaa suuntaa?

Produktin tavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointiaineisto

1. Antaa nuorille keinoja tunteiden käsittelyyn ja elämänhallintaan	1. Toivatko nuoret esille tunteitaan tai elämänhallinnan haasteita? Minkälaisia haasteita ilmeni? Pystyimmekö antamaan tilanteessa vastauksia ja keinoja tai haastamaan ajattelemaan asioita toiselta kannalta? Miten?	Nuorten palaute. Muistiinpanot ja analyysi tapauksikerroista
2. Herättää nuoria pohtimaan rikoksetonta tulevaisuutta	2. Toivatko nuoret esille omia tulevaisuuden suunnitelmiaan? Minkälaisia? Pystyimmekö luomaan turvallisen keskustelemaan tilanteen? Millä keinoin, miten ilmeni?	Nuorten palaute, omat havainnot sekä osaston erityisohjaajan ja vartijoiden havainnot.
3. Kurssin näkyminen positiivisena asiana myös nuorten rangaistustajan suunnitelmissa	3. Laitettiin kurssille osallistuminen merkinnäksi rangaistustajan suunnitelmaan?	Keskustelut erityisohjaajan, vartijoiden ja rikosseuraamusesimiehen kanssa, rangaistustajan suunnitelmat.

Henkilökohtaiset tavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointiaineisto
1. Oppia käyttämään taidetta työvälineenä ja sekä tutustuminen taideterapiaan	1. Kuinka kattavasti taideterapia tuli tutuksi? Millä keinoilla taideterapia tuli näkyväksi? Onnistuiko taideterapeuttisten menetelmien käyttö kurssin aikana?	Oppimispäiväkirja, vankien sekä ohjaajien ja vartijoiden palautteet. Oma arvio, sekä opinnäytetyöparin arvio.
2. Ottaa vastuuta projektin onnistuneesta loppuun viemisestä	2. Pystyimmekö pysymään aikataulussa? Onnistuivatko projektin käytännön kerrat? Oliko oma panos riittävä, jotta työskentely oli tasapainoista?	Aikataulun pitävyys verrattuna suunniteltuun. Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.
3. Ryhmänvetotaitojen kehittyminen muuttuvissa tilanteissa, sekä kirjoitustaitojen kehittyminen.	3. Oliko projektin aikana muuttuvia tilanteita? Onnistuimmeko ohjaamaan ryhmää niissä? Oliko ryhmän ohjaaminen laadukasta tilanteiden muuttuessa? Etenikö kirjoitustyö koko kurssin ajan? Saimmeko kaikki haluamamme ajatukset ylös? Näkyykö kirjallisessa tuotok-	Nuorten palaute, oppimispäiväkirja, oma arvio, muistiinpanot, tekstin laatu, miten teoria näkyy lopputuloksessa.

	<p>sessä teoria liitettyä käytäntöön? Millä tavalla liitetty, missä asioissa?</p>	
--	---	--

3 Helsingin vankilan ja nuoriso-osaston esittely

Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme toisella Helsingin vankilan nuoriso-osastoista. Teimme aktiivista yhteistyötä osaston erityisohjaajan kanssa, ja hänen sekä konkreettinen että keskusteleva tukensa olikin työmme kannalta korvaamatonta.

Helsingin vankila sijaitsee Hermannin kaupunginosassa ja on rakennettu vuonna 1881. Vankipaikkoja on 312 ja henkilöstöä n. 180, joista suurin osa on valvontahenkilöstöä. (Rikosseuraamuslaitos 2019.) Valvontahenkilöstön, eli vartijoiden ja rikosseuraamusesimiesten lisäksi, Helsingin vankilassa on sosiaalityön ja päihdetyön erityisohjaajia, psykologeja, pappi ja opinto-ohjaaja. Poliklinikalla on sairaanhoitajia sekä joinakin päivinä lääkäri, hammaslääkäri ja optikko. Vankiterveydenhuolto tuottaa toimipaikoissaan itse perusterveydenhuollon palvelut, suun terveydenhuollon palvelut ja psykiatrian erikoissairaanhoidon palvelut (Vankiterveydenhuolto). Psykiatrian erikoissairaanhoidon toimipaikat sijaitsevat Vantaan vankilassa sekä Turussa. Vankilan henkilöstöön kuuluu myös työnjohtajia eri työpajoilla. Helsingin vankilassa vangeille on tarjolla esimerkiksi metalli- ja konepajatyötä, remontointia ja entisöintiä, digitaalista painotyötä sekä opaste- ja kilpituotantoa. Kaikki Suomen rekisterikilvet tehdään Helsingin vankilassa vankityönä. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Suomessa on kolme rikosseuraamusaluetta; Etelä-Suomen rikosseuraamusalue, johon kuuluvat Helsingin, Jokelan, Riihimäen, Keravan, Suomenlinnan ja Vantaan vankilat sekä Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistot toimipaikkoineen; Länsi-Suomen rikosseuraamusalue, johon kuuluvat Hämeenlinnan, Kylmäkosken, Käyrän, Satakunnan, Turun, Vaasan, Vanajan ja Vilppulan vankilat sekä Turun ja Vaasan yhdyskuntaseuraamustoimistot toimipaikkoineen; Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue johon kuuluvat Laukaan, Juuan, Kestilän, Kuopion, Mikkelin, Naarajärven, Oulun, Pelson, Pyhäselän, Sulkavan, Sukevan ja Ylitornion vankilat sekä Joensuun, Jyväskylän, Kouvolan, Kuopion, Mikkelin, Oulun ja Rovaniemen yhdyskuntaseuraamustoimistot toimipaikkoineen. (Rikosseuraamuslaitos 2013.)

Helsingin vankila sijoittuu siis Etelä-Suomen rikosseuraamusalueelle ja vangit sinne sijoittaa Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskus (Rikosseuraamuslaitos 2019). Myös arviointikeskus sijaitsee Helsingin vankilan alueella, joten yhteistyö heidän kanssaan on sujuvaa. Ilmeisesti Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella käytetään todella paljon Skype-yhteyttä apuna vankien rangaistusajansuunnitelmaa tehdessä, sillä välimatkat ovat yksinkertaisesti liian pitkiä kasvotusten tapaamiseen. Vangeille tehdään riski- ja tarvearvio, jonka

perusteella arviointikeskus laatii jokaiselle vangille rangaistusajan suunnitelman (Rikosseuraamuslaitos 2017). Henkilökohtaisen rangaistusajan suunnitelman pohjalta tapahtuu myös vangin sijoittelu osastolle. Helsingin vankila on osastoitu A-, B-, C-, D -ja E-osastoihin. A-osastolla on tulo-osastot sekä muista erossa pidettävien vankien A3-osasto, B-osastolla on suljetut osastot ja sakkovangit, D- ja E-osastoilla ovat työssäkäyvät sekä opiskelevat vangit ja C-osastolla ovat kuntouttavat osastot. Nuorten osasto sijaitsee siis C-siivessä 3. kerroksessa. Tässä opinnäytetyössä on kyseessä siis nuorten osastosta C31, joka sijaitsee 3. kerroksen etuosassa. Kerroksen takaosassa on 9-paikkainen päihdesitoumusosasto, myöskin nuorilla alle 25-vuotiaille vangeille.

3.1 Nuorten osasto C31

Nuorten osastolla oli ryhmien toteutuksen aikaan 12 paikkaa alle 25-vuotiaille vangeille ja paikoista oli ryhmämme aikana parhaimmillaan täynnä 9/12. Kun jaoimme osaston nuoret kahteen ryhmään, ryhmäkerroille osallistui suurimmillaan 5 + 4 nuorta. Kuitenkin ryhmäkertojen osallistujamäärät vaihtelivat, koska joillain nuorilla saattoi ryhmän kanssa osua päällekkäin jokin yksilönä käytävä kurssi, jonka aikatauluihin ei osastolta voitu vaikuttaa. Yksi nuori myös vaihtoi kesken ryhmäkertojen toiseen vankilaan, joten ryhmä hänen osaltaan keskeytyi.

Osallistuimme nuorten osastojen kehityspäivään 20.2.2019. Paikalla olivat nuorten osaston molempien erityisohjaajien lisäksi kaikki kolme osaston vartijaa, C-osastojen kaksi esimiestä sekä vankilan toiminnoista vastaava apulaisjohtaja. Kehityspäivällä nuorten osastojen tehtävä määriteltiin yhteen lauseeseen seuraavasti: ”nuorten osaston tehtävä on tarjota turvallisessa ympäristössä intensiivistä tukea rikoksettomaan elämäntapaan, nuoruusiän erityisyys huomioiden.”

Käytännössä nuoriso-osaston tarkoitus on siis pitää nuoret erillään vanhemmista vangeista ja näin estää verkostoituminen esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen tai vankilan sisäiseen laittomien aineiden välitykseen. Nuoret saattavat myös ottaa niin sanotusti mallia vanhemmista vangeista, joten sellainen rikolliseen kulttuuriin kiinnittyminen pyritään estämään. Vankeuslain 4. luvun 8 §:ssä säädetäänkin, että alle 18-vuotias on sijoitettava sellaiseen vankilaan, että hänet voidaan pitää erillään aikuisista vangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi. Alle 18-vuotiaat sijoitetaan aina nuorten osastoille. Näin pyritään luomaan heille myös turvallinen ympäristö. Turvallisuutta tuo myös vartijoiden tekemä lähiyö. Päivittäisen intensiivisen valvontatyön lisäksi vartijat neuvovat, ohjeistavat ja opastavat nuoria. Nuorten osaston vartijat ovat käyneet Viisi keskustelua muutoksesta-ohjelman koulutukset ja he myös ohjaavat näitä VKM-keskusteluja vangeille. Eräs vartija pitää yhteistyössä osaston erityisohjaajan kanssa Terve-kurssia. Vartijat osallistuvat nuoriso-osastolla vankien kanssa tehtävään työhön laajemmin, kuin mitä muilla osastoilla. Nuorten osastolla erityisohjaajat tekevät suurimman osan vankien kanssa tehtävästä yksilötyöstä ja heille kuuluu sosiaalityö, päihdetyö ja rangaistusajan suunnitelman (”ransu”) kanssa työskentely. He myös ohjaavat ja

suunnittelevat ryhmiä, organisoivat toimintaa, tekevät verkostotyötä talon sisällä, Rikosseuraamuslaitoksen sisäisesti, eri kuntien kanssa, sekä kolmannen sektorin kanssa. He myös laativat vangeille vapautumissuunnitelmat ja valmistelevat vapautumisen sekä esimerkiksi valvottuun koevapauteen tai avotaloon siirtymisen ja antavat lausuntoja erilaisiin esimiesten valmistelemiin päätöksiin. Erityisohjaajat myös hoitavat alle 25-vuotiaiden vankien rekrytoimisen osastolle.

3.2 Ryhmätoiminnot ja yhteistyökumppanit

Nuorille tarjotaan paljon toimintoja, kuten esimerkiksi ulkopuolisten vetämiä ryhmiä. Ulkopuolisina osastolla käyvät Martat vetämässä ruoanlaittoryhmää, Valma-opettajat kouluasioihin liittyen, Kriminaalihuollon Tukisäätiön eli KRITS:in sanapajassa ovat rap-artistit tekemässä nuorten kanssa musiikkia, HelsinkiMission ohjaaja käy vetämässä Minä riitän-ryhmää, sekä on vaihdellen muitakin ulkopuolisia ryhmän vetäjiä. Moni nuori käy myös poistumislupia hyödyntäen Aggredissa keskustelemassa väkivaltaisesta käyttäytymisestä. On siis paljon toimijoita, joiden kanssa nuorten osasto tekee yhteistyötä. Osaston sisällä erityisohjaajat tekevät yksilötyötä ja vetävät vartijoiden kanssa yhdessä esimerkiksi Terve-ryhmää, jossa käydään läpi terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä teemoja. Nuoret hyötyvät myöskin erityisohjaajan vaihtuvista harjoittelijoista, joiden harjoittelun tavoitteisiin usein kuuluu ryhmien vetäminen. Nuoret huomioidaan vankilan päiväjärjestyksessä, sillä heillä on sellit auki muita osastoja pidempään ja vartijat tarjoavat ylimääräisiä toimintoja ilta-aikaan. Maanantaisin, keskiviikkoisin ja viikonloppuisin nuorille tarjotaan esimerkiksi mahdollisuus ylimääräiseen salikäyntiin oman siiven alakerran pienellä kuntosalilla.

4 Tietoperusta

Opinnäytetyömme tietoperustana käsittelemme nuorisorikollisuutta ja taideterapiaa. Käsitteilyssä pyrimme löytämään ja esittelemään taideterapian tarkoituksiimme soveltuvan toimintamallin, sekä kytkemään sen siihen tietoperustaan, millä nuoria voi ohjata irti uusintarikollisuudesta. Koska kurssin tarkoitus on myös löytää voimavaroja ja parantaa nuorten vankien uskoa omiin mahdollisuuksiinsa, on ryhmissä myös kysymys itsetuntemuksen parantamisesta. Tästä syystä koimme kurssilaisten itseluottamuksen kasvamisen myös erityisen tärkeänä. Taideterapiassa perehdyimme erityisesti ekspressiiviseen taideterapiaan ja valitsimme sen opinnäytetyömme toteutuksen menetelmäksi, koska se tuntui parhaiten vastaavan sitä, mitä halusimme järjestämässämme ryhmässä toteuttaa ja mitä halusimme siinä saavuttaa. Nuorisorikollisuuden teoriassa kerromme yleisesti nuorista rikoksentekeijöistä ja avaamme aihetta laajemmin, sekä kuvaamme nuorisorikollisuutta ilmiönä ja sen yhteyttä yhteiskunnallisiin tekijöihin, että yksilökohtaisiin seikkoihin.

4.1 Nuorisirikollisuus ja siihen liittyvä lainsäädäntö

Tässä kappaleessa selvitämme nuorten rikoksenteekijöiden asemaa yhteiskunnassa lain sekä tutkimusten perusteella. Nuorten tekemät rikokset puhuttavat ja ovat aina puhuttaneet yhteiskunnassa. Toisaalta nuorisirikollisuuteen asennoidutaan usein kasvun ja kehityksen iässä olevan kapinointina ja rikoksia saatetaan pitää jopa nuoruuteen kuuluvana vaiheena, mutta toisaalta ymmärretään myös rikosten tekemisen riskitekijät nuorelle itselleen, sekä muille. Kun nuori tekee rikoksia, saattaa hän ajautua sen mukana huonoon seuraan - tai on jo ajautunut - ja sitä kautta myös syrjäytymis- tai rikoskierteeseen. Rikosten tekeminen on siis nähty nuorten osalta sekä oireiluna, että normaalina nuoruuteen kuuluvana ilmiönä. Nuoren tekemä rikos voidaan nähdä myös vakavampana kuin jos vastaavaan rikokseen syyllistyisi aikuinen. Suhtautumiseen voivat vaikuttaa myös nuoren sukupuoli sekä etninen tausta. Tyttöjen ja naisten maailmaan ei ole katsottu kuuluvan rikollisuus, kun taas poikien ja miesten teot menevät "pojat ovat poikia"-asenteen alle. Maahanmuuttajanuorten tekemät rikokset synnyttävät enemmän pelkoa, sillä se horjuttaa näkemystä omasta yhteiskunnasta tuttuna ja turvallisena lintukotona, koska kansallisvaltioiden rajat ovat avoimemmat. Aihe on siis tunteita herättävä ja on sen vuoksi kovin haastava. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 1-2.)

Nuoria kohdellaan laissa lievemmin kuin aikuisia. Heidän tekemiinsä rikoksiin pyritään puuttamaan lastensuojelun sekä sovittelun keinon, ennemmin kuin oikeudellisin keinoin. Jos henkilö on tuomittu nuorena rikoksenteekijänä, pääsee hän ensikertalaisena ehdonalaiseen vapautteen kärsittyään tuomiosta yhden kolmasosan ja rikoksen uusijana kärsittyään tuomiosta puolet. (Niemi 2014.) Nuoret on mainittu rikoslaissa, sekä heistä on säädetty oma lakinsa: laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä (24.6.2010/633). Tämä laki on ollut voimassa 1.1.2011 alkaen.

Laissa nuoreksi määritellään rikoksen tehdessään 15-20 vuotias. Laki antaa syyttäjälle mahdollisuuden jättää harkintansa mukaan syyttämättä alle 18-vuotiasta rikoksenteekijää sellaisesta teosta, josta rangaistuksena on määriteltä vain sakkoa tai vankeutta enintään kolme kuukautta. Myös tuomioistuimelle on laissa annettu valta olla tuomitsematta alle 18-vuotiasta, jos rangaistuksena olisi sakkoa tai alle kuusi kuukautta vankeutta. Näitä edellä mainittuja säännöksiä voidaan kuitenkin soveltaa vain, jos katsotaan, että rikos on johtunut ymmärtämättömyydestä tai ajattelemattomuudesta, sekä jos on syytä perustellusti olettaa nuoren muuttavan toimintaansa nuhtelusta, vaikka ei saa rangaistusta oikeudesta. Rikoslain 3 luvun 4 § todetaan ylipäätään rangaistusvastuun edellytyksenä olevan yli 15 vuoden ikä ja syyntakeisuus. Alle 15-vuotias ei siis ole rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan. Rikoslain 6 luvun 9 § toteaa, ettei alle 18 vuotiasta saa edes tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen, elleivät painavat syyt sitä vaadi. Nuoria siten tuomitaankin ehdottomaan vankeuteen usein vain silloin, jos rikoksesta määrätty rangaistus on yli kaksi vuotta vankeutta. Elinkautisen vankeuden sijasta nuorille määrätään vankeutta määräaikaisena, asteikolla 2-12 vuotta. (RL 6:8). Rikos-

laki myös määrittelee nuorille, alle 18-vuotiaille oman nuorisorangaistuksen, tosin sitä käytetään tänä päivänä hyvin vähän (RL 6:1). Nuori ikä ei ole rangaistusta mitatessa lieventämisperusteena, vaan rangaistusasteikkoa lievennetään, jos rikos on tehty alle 18-vuotiaana.

Vankeuslaki taas ottaa varsin vähän kantaa nuoriin vankeustuomiota suorittaviin. Nuoria kohdellaan siis vankilassa samalla tavalla kuin aikuisempia vankeja. Kuitenkin vankeuslain 1 luvun 5 § mukaan, on alle 21-vuotiaana rikoksensa tehneille nuorille tuomitussa vankeudessa kiinnitettävä huomiota nuoren iästä ja kehitysvaiheesta johtuviin tarpeisiin. Tähän vastaa vankilassa esimerkiksi juurikin nuorille suunniteltu oma osasto, jossa on yläikäraja. Nuoren iästä ja kehityksestä johtuviin tarpeisiin tulee vastata, jolloin mielestämme erilaisia terapiamuotoja tunteiden käsittelyyn tulisi olla kattavasti. Uskomme myös, että järjestämämme kurssi tuo omanlaisensa näkökulman vastata juurikin näihin nuorten vankien tarpeisiin. Uskommekin, että myös meidän järjestämämme kurssi voi tarjota vaihtoehdon. Nuoret ovat kokemuksemme mukaan levottomampia ja vilkkaampia, kun mahdollisesti jo pidempään tuomiotaan kärsineet ja ”lusimisen oppineet” vanhemmat vangit ja tästä syystä toiminnalliset terapiamuodot voivat sopia paremmin ja antaa enemmän eväitä tunteiden käsittelyyn.

4.2 Taideterapia

Tässä kappaleessa esittelemme ekspressiivisen taideterapian suuntausta, jonka valitsimme näkökulmaksemme opinnäytetyössämme toteutetussa produktiossa. Valitsimme ekspressiivisen taideterapeuttisen suunnan siksi, että se on kaiketi pisimmälle viety suuntaus taideterapiassa (Hentinen & Mantere 2007, 10.) Psykoterapiasuuntauksista ekspressiivinen taideterapia on sekä riippumaton että taidekeskeinen suuntaus. Ekspressiivisen taideterapian lähtökohtana on monitaiteellisuus, eli siinä voidaan käyttää erilaisia taidemuotoja kuten kuvataidetta, musiikkia ja tarinankerrontaa. Ekspressiivisyys tulee englannin kielisestä sanasta expression, joka tarkoittaa ilmaisua. (Hentinen 2007b, 31.)

Kirjassaan kuvataideterapian historia ja suuntauksia Aulio (2008, 21) tuo esiin yhden ekspressiivisen taideterapian piirteen, eli sen pyrkimyksen vapauttaa omaa ilmaisua kokemuksellisesti. Ekspressiivisen taideterapian pyrkimys on käyttää eri taidemuotoja yhdessä, hyödyntäen eri aistinalueita ja havainnointitapoja, sillä tunteet ja ajattelukin yhdistelevät niitä. Ekspressiivisen taideterapian työskentelyssä käytetään yhdistelevästi eri taideterapiamuotojen menetelmiä. Yleisesti ekspressiivisessä taideterapiassa käytetään usein pääasiassa yhtä tai kahta taidemuotoa kerrallaan. Suomessa käytetyin muoto on kuvallinen ilmaisu. Käytössä on kuitenkin myös muita taiteellisia ilmaisumuotoja. (Hentinen 2007b, 31.) Opinnäytetyössämme käytämme pääsääntöisesti kahta eri muotoa, toinen on musiikki ja toinen on kuvallinen ilmaisu eli maalaaminen. Tarkoituksena on nimenomaan stimuloida eri aisteja työskentelyssä, jotta työskentely oli mahdollisimman vaivatonta.

Taidekasvatuksen kautta ihminen oppii sekä käsittelemään että sietämään avoimia ja ristiriitaisia ilmiöitä, niin taiteessa kuin elämässä. Taidetta lähestytään omien kokemusten pohjalta. Ei-tunnistettavassa taiteessa kuvakielen sisältö vahvistuu, kun toteutus ei ole kiinni jossakin aiheessa. Tällöin kuvakieli toimii tulkkina todellisuudessa ja henkilön sisäisessä maailmassa. Tärkeintä työssä on ilmaista tunteita, ajatuksia ja kokemuksia. Ulkoisen todellisuuden ilmaiseminen taas ei ole niinkään merkityksellistä ei-tunnistettavassa taiteessa. (Saarnivaara 1993, 63, 67.)

Yleisesti sanoen tarkasti rajatut aiheet eivät herätä ekspressiiviseen taideterapiaan osallistuvassa henkilössä oivalluksia tai tunnekokemuksia omasta elämästä, vaan terapeutin kuvan maalaamiseen liittyvät tehtävät, joissa prosessoidaan omaa persoonallisuutta tai elämää koskevia aiheita. Meidän ryhmässämme nimenomaan halusimme toimia niin, että asioita voi tuoda omasta elämästä. Terapeuttisessa työskentelyssä on mukana usein harjoitukset, jotka vähentävät itsekritiikkiä, sallivat luovuuden ja vahvistavat omaa ilmaisua. Tällaisessa työskentelyssä usein pidetään silmät kiinni. Terapeuttinen kokemus voi olla hoitavaa, tehdä hyvää ja eheyttää. Terapeuttisuudella voi myös lisäksi olla toinenkin puoli. Ihmiselle voi olla vapauttavaa tehdä henkisesti puhdistavaa työtä sairauden, rumuuden ja pelottavien kokemusten käsittelemiseksi. Taiteellinen toiminta voi täten helpottaa tunteiden ja kokemusten käsittelyä. (Barkman & Virtanen 2002, 26.) Ryhmiä vetäessämme totesimmekin, että yksilötyöskentely olisi meidänkin ryhmässämme ollut todella hyödyllistä.

4.3 Ryhmän ohjaaminen

Ryhmän ohjaaminen on kattokäsite monenlaisille teorioille ja menetelmille ohjata yksilöitä ryhmässä tai osana suurempaa kokonaisuutta ja muutosta. Ryhmän ja sen yksilöiden tavoitteeseen pääsemiseksi käytettävät työmenetelmät ja teoreettiset viitekehykset poikkeavat Onnismaan, Pasasen ja Spangerin (2000, 6-7) mukaan siitä, onko määritelmässä oleellisin rooli ohjaajan ja ohjattavan välisellä vuorovaikutussuhteella, vai itse niillä toiminnoilla, joihin ohjauksella halutaan vaikuttaa. Ruponen, Nummenmaa ja Koivulahti (2000, 163) tuovat esiin käytössä olevia ohjauksellisia ja terapeuttisia auttamismalleja yli 400. Nämä auttamismallit voidaan kuitenkin jakaa neljään teoriakokonaisuuteen, joita kaikkia yhdistää ohjattavan yksilön henkilökohtaiseen muutokseen pyrkivä ohjausteoria: psykoanalyttinen, käyttäytymisteoreettinen, kognitiivinen ja humanistinen ohjausteoria (Ruponen, Nummenmaa ja Koivulahti 2000, 163).

Englanninkielisen counselling -terminsä vuoksi, ryhmän ohjaamisen ja psykoterapian rajanveto on hämärä, mutta ohjaamisessa ei korosteta ohjattavan puutteita tai vajavaisuutta, eikä pyrkimystä korjata ja muuttaa kyseistä ”virhettä” opettamalla ja ohjailemalla yksilöä. (Onnismaa, Pasanen ja Spanger 2000, 6-7.) Ryhmän ohjaaminen on ennen kaikkea sitä, että ohjaaja

auttaa omalla persoonallaan ohjattavaa itse havaita nk. kipukohtia ja löytämään keinoja työstää niitä (Onnismaa, Pasanen ja Spanger 2000, 9).

Käytännössä ryhmien ohjaaminen voidaan jakaa kuuteen eri vaiheeseen: 1. Aloitus 2. Virittäytyminen 3. Työskentely 4. Jakaminen 5. Liittäminen 6. Lopetus. Näitä vaiheita voi toteuttaa limittäin tai päällekkäin, mutta oleellista on, että jokainen vaihe tulee läpikäytyksi. (Rankanen 2007b, 92.) Ryhmänohjaajan rooli on ohjata ryhmä läpi ohjauksen kaikki kuusi vaihetta pitäen taustalla ajatusta ryhmän tavoitteesta ja huomioiden ryhmäläiset yksilöinä. Ryhmän ohjaajalta vaaditaan työryhmän Ruponen, Nummenmaa, Koivulahti (2000, 170) reaktio-, vuorovaikutus- ja toimintataitoja saada ryhmä osallistumaan, jakamaan ja ottamaan vastuuta omasta tekemisestään ja toiminnasta. Reaktiotaitoja ovat aktiivinen kuuntelu, toistaminen, selventäminen, empatia, kokoaminen ja tiedon jakaminen. Ohjaaja käyttää reaktiotaitoja ymmärtämällä ja kokoamalla tarpeet ja toiminnan yksilö- ja ryhmätasolla. Vuorovaikutustaidot ovat ryhmän ohjaamisen keskiössä ja näitä taitoja ovat tasapuolinen huomioon ottaminen, yhdistäminen, estäminen, tukeminen, rajoittaminen sekä konsensuksen ja yhteyden rakentaminen. Tasapuolisella huomioimisella ohjaaja ilmentää kuulevansa ja näkevänsä kaikki osallistujat tasavertaisesti. Ohjaaja luo myös turvalliset puitteet ryhmälle asettamalla rajat, joiden noudattamista hän valvoo ja tarvittaessa puuttuu sen ylittämiseen. Toimintataidoissa pureudutaan käytännön tekemiseen ja taitoihin: kysyminen, kehittynyt empatia, vahvuuksien esiin nostaminen, vastakkainasettelu, välittömyys, oman kokemuksen mukaan tuominen, mallin antaminen, prosessin havainnointi ja tavoitteiden asettaminen sekä niihin sitoutuminen. (Ruponen, Nummenmaa ja Koivulahti 2000, 169-170.) Ohjaaminen on vuorovaikutuksellinen prosessi, joka ei rajaudu vain ryhmätilanteeseen, sillä ohjaaja on vuorovaikutussuhteessa ryhmäläisiin myös esimerkiksi ryhmän suunnittelu- ja loppuarviointivaiheissa (Marttila, Pokki ja Talvitie-Kella 2008, 77).

5 Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulussa toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehtona tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitellaan käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista, järjeistämistä tai järjestämistä työelämän kanssa yhteistyössä. Siinä yhdistyvät käytännön toteutus sekä siitä raportointi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9-10.) Tutkimuksissa ja toiminnallisissa opinnäytetyöissä on yhteistä tietoperustan luominen, toimijat, itselle sopivat menetelmät, materiaalit tai aineistot sekä lopulta tuotos tai jonkinlainen tulos. Erojakin tutkimuksen ja toiminnallisen opinnäytetyön välillä on, joista tärkein maininnan arvoinen on toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelijan tekemä tuotos, kun taas tutkimuksellisessa opinnäytetyössä luodaan uutta tietoa raportin kautta. Toinen tärkeä ero on se, että tutkimusta tehdessään opinnäytetyön merkittävin toimija on opiskelija, kun taas erilaisten toimijoiden mukana oleminen on vaatimus toiminnan onnistumiseksi toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä. Eri toimijoiden mukana oleminen näkyy myös toiminnallisen opinnäytetyön jokapäiväisessä

työskentelyssä keskusteluna, arviointina, toiminnan kehittelyä, vertaistukena sekä palautteen antamisena ja vastaanottamisena. (Salonen 2013, 5.) Edellä mainitut toimijoiden mukana olemisen hyödyt ovat meidänkin opinnäytetyössämme kehittäneet työskentelyämme ja varmasti puskeneet meitä kohti parasta mahdollista lopputulosta. Parityöskentelyssä erityisesti vertaistuki ja palautteen antaminen ja saaminen on ollut suuressa roolissa.

Miksi opinnäytetyö sitten tehdään? Työelämä on nykypäivänä pullollaan erilaisia projekteja, joten mikä olisi sen tärkeämpää, kuin harjoitella projektin suunnittelua ja toteutusta. Opinnäytetyötyöskentelyssä harjaantuu taidot tiedonetsintään, lähde- ja itsekritiikkiin, ongelmanratkaisukykyyn, argumentaatio- ja päättelykykyyn, työskentelyn määrätietoiseen aikataulutukseen ja suunnitteluun, prosessimaiseen työskentelyyn, sekä myös oman työn, työskentelyn ja käytäntöjen kehittämiseen. Edellä mainittujen lisäksi opinnäytetyö voi parhaassa tapauksessa toimia yhteyden lojajana työelämään. (Hakala 1999, 8.)

Salosen (2013, 17.) oppaassa kuvataan opinnäytetyön eteneminen aloitusvaiheesta valmiiseen tuotokseen. Aloitusvaihe toimii sysäyksenä hankkeelle tai toiminnalle. Aloitusvaihe sisältää jonkinlaisen kehittämistarpeen, sovitun alustavan kehittämistehtävän, suunnitelman mukana olevista toimijoista ja heidän motivaationsa selvittämisen sekä toimintaympäristön. Tärkeää tässä vaiheessa on avata yhdessä ne asiat, jotka ovat tärkeitä työskentelyn onnistumisen kannalta. Myös sitoutumisen, tuen ja aiheen rajauksen sekä sen kirkastamisen konkretisointi on olennaista tässä vaiheessa. Kaikki tämän vaiheen päätökset ja asiat on hyvä kirjata perinpohjaisesti ylös. Suunnitteluvaiheessa kirkastetaan opinnäytetyön ideaa. Tässä vaiheessa kirjoitetaan opinnäytetyösuunnitelma, josta ilmenee tavoitteet, toimijat, ympäristö, tiedonhankintamenetelmät, aineistot ja materiaalit, dokumentointitavat ja dokumenttien eettinen käsittely siinä määrin, kun se on tiedossa. Selvitetään myöskin mukana olevien henkilöiden vastuut sekä tehtävät. Aloitus- ja suunnitteluvaiheissa ei vielä pystytä suunnittelemaa täydellisesti kaikkia opinnäytetyöhön sisältyviä asioita. Ennen toteutusta on vaikea määritellä mitkä asiat tulevat onnistumaan ja mitkä eivät, mutta suunnitelma on kuitenkin tehtävä mahdollisimman huolellisesti. Salonen (2013, 17.) puhuu myös esivaiheesta, jolloin tapahtuu siirtyminen toimintakentälle. Meidän opinnäytetyömme toteutusvaiheessa tämä konkretisoitui, kun aloitimme harjoittelumme Helsingin vankilassa, jolloin olimme päivittäin siinä ympäristössä, jossa toteutimme toiminnallisen osuuden opinnäytetyöstämme.

Esivaiheen jälkeen siirrytään Salosen (2013, 18.) mukaan työstövaiheeseen, jossa jo konkreettisesti työskennellään kohti aluksi määriteltyä tuotosta. Tässä vaiheessa kaikki kehittämishankkeen osatekijät realisoituvat: ketä on mukana ja kuinka mukana olevat toimijat kantavat vastuunsa ja sitoutuvat, mitä ja miten tehdään, minkälaista tietoa kerätään ja miten tieto dokumentoidaan. Opiskelijoille, jotka ovat koko työskentelystä vastuussa, on tämä vaihe raskas ja vaativa. Kuitenkin se on tärkein vaihe ammatillisen oppimisen kannalta. Työstövaiheessa käynnistyvät ja ovat näkyvissä ammatillisen osaamisen vaatimukset: autonomisuus, vastuul-

lisuus, systemaattisuus, vuorovaikutteisuus, peräänantamattomuus sekä itsensä kehittäminen. Onnistumisen kannalta tässä vaiheessa saatu ohjaus ja palaute ovat keskeisessä roolissa. Seuraavan, eli tarkistusvaiheen voidaan katsoa kuuluvan kaikkiin vaiheisiin, mutta toisaalta sen erottaminen tuo julki sen tarpeellisen osan koko työhön. Ajallisesti lyhyessä tarkistusvaiheessa tutkitaan yhdessä tuotosta, joka on syntynyt ja palautetaan se sitten vielä takaisin työstövaiheeseen tai siirrytään suoraan viimeistelyyn. Viimeistelyvaiheeseen onkin syytä varata aikaa, sillä se usein työllistää opiskelijoita yllättävän paljon. Tässä vaiheessa viimeistellään sekä raportti, että tuotos. Yhdessä näistä muodostuu toiminnallinen opinnäytetyö. Kun tuotos on valmis, tuloksena on jokin konkreettinen asia, kuten meidän tapauksessamme taidetoiminnallinen ryhmä, jonka pohja on muidenkin hyödynnettävissä. Salosen (2013, 19.) mukaan tässä vaiheessa ero tutkimuksen tekemiseen on selkeä, kun tutkimuksen tulos on tuotoksen sijaan uuden tiedon tuominen.

Seuraavassa taulukossa avataan meidän opinnäytetyön etenemistä. Eteneminen oli hetkittäin hidasta, johtuen molempien täysipäiväisestä töissä käymisestä. Kuitenkin se töissä oleminen oli molempien osalta hyödyllistä sekä opinnäytetyön, että ylipäätään työuran kannalta, sillä molemmat työskentelivät juuri Helsingin vankilan nuorten osastolla vartijoina. Meidän kohdallamme siis myös opinnäytetyön hyödyllisyys siltana työelämään toteutui mitä hyödyllisimmällä tavalla.

Milloin?	Mitä?
Elokuu 2018	Päätimme toimia työparina ja toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön
Syyskuu 2018	Aiheen valinta ja yhteys Helsingin vankilan nuorten osaston erityisohjaajaan, sopimus heidän kanssaan
Lokakuu 2018	Aiheanalyysin teko ja palautus
Marras- ja joulukuun 2019	Suunnitelman työstäminen ja lupien hankinta
Tammikuu 2019	Suunnitelmaseminaari
Tammikuu-maaliskuu 2019	Harjoittelu Helsingin vankilassa ja toiminnallisen osuuden toteuttaminen nuorten osastolla
Maalis-marraskuu 2019	Työn ohessa lopullisen opinnäytetyön kirjoittamista, sekä teorian syventämistä

Marraskuu 2019	Opinnäytetyön seminaari ja lopullisen työn palautus
Joulukuu 2019	Valmistuminen rikosseuraamusalan sosionomiksi

Taulukko1: opinnäytetyön eteneminen

6 Taideryhmien toteutus

Tässä kappaleessa selvitämme Rankasen (2007b, 92) ryhmän ohjauksen teorian pohjalta ne vaiheet, joiden puitteissa ryhmäkerroilla edettäisiin ja ryhmät toteutettaisiin. Rankanen (2007b, 92) jakaa ryhmän ohjauksen kuuteen eri vaiheeseen: 1. aloitus, 2. virittäytyminen, 3. taidetyöskentely, 4. jakaminen, 5. liittyminen ja 6. lopetus. Näitä vaiheita hyödynsimme tietoisesti erityisesti ensimmäisillä ryhmäkerroilla. Tämän jälkeen oletimme, että kerrat kulkevat tähän tyyliin omalla painollaan, ilman että joutuisimme tietoisesti siirtymään vaiheesta seuraavaan, sillä vaiheet voi Rankasenkin (2007b, 92) mukaan toteuttaa limittäin ja päällekkäin, kunhan jokainen vaihe tulee läpikäytyksi.

Aloittaminen

Aloituksessa ryhmänohjaajan on hyvä luoda tilaan turvallisuuden tuntua ja olla hetkessä kiinni, jos tilanne vaatii jotain erityistä huomiota. (Rankanen 2007b, 93.) Päivän aiheesta voidaan keskustella heti ryhmän aluksi, tai tilanteen mukaan myös taidetyöskentelyn aikana. Keskustelu pidetään hallinnassa ja sitä pyritään ohjailemaan tarpeeksi, jotta aiheesta pysytään, eivätkä nuoret puhu täysin ohi aiheen. Tähän vaikuttaa myös se, miten aihe alustetaan jokaisen kerran alussa. Ryhmän toteutumisen kannalta on myös tärkeää pitää huolta siitä, että jokainen nuori pääsee kertomaan ajatuksiaan ja sitä kautta aloittaa työskentelyn. Kysymykset esitetään avoimina, jotta nuorten täytyy todella pohtia asioita, sen sijaan että voisivat vain vastata kyllä tai ei. Jos tilanteessa herää jonkinlaisia tunteita, niihin tartutaan ja niitä pyritään sanoittamaan ja normalisoimaan.

Virittäytyminen

Virittäytymisvaiheen tarkoitus on saada nuoret virittäytymään aiheeseen ja sen on tarkoitus helpottaa aloittamista. Ohjaajalla on tärkeä rooli saada nuoret unohtamaan liiallinen itsekritiikki ja rentoutumaan itse taidetyöskentelyä varten. (Rankanen 2009b, 93-94.) Virittäytymisen helpottamisessa käytämme musiikkia ja erilaisia materiaaleja, joita voi pyöritellä käsissä, esim. fidgetspinnereitä, kuutioita ja palloja. Spinnerit ja kuutiot on alun perin kehitetty ADHD- työskentelyyn.

Taidetyöskentely

Taidetyöskentelyssä jokainen toimii yksin. Virittäytymisen jälkeen ohjaaja ohjeistaa jokaisen nuoren hakemaan materiaalin, jota käyttää tämän tapaamiskerran aikana. Jokaisen tapaamiskerran alussa ohjaaja kertoo tarkemmin, mitä välineitä ryhmässä käytetään. Työskentelyrutiiiniin tottuessa vangit voivat itsenäisesti siirtyä taidetyöskentelyyn virittäytymisharjoitteen jälkeen. Ohjaaja pysyy työskentelyn aikana taustalla. Hän on vain tukena alkuun pääsemiseksi, sekä auttaa ja kannustaa tarvittaessa nuorta työskentelyssä, jos tämä pyytää apua. (Rankanen 2007b, 95.) Rauhallisen työskentelyn mahdollistamiseksi olimme laittaneet pöydät erilleen toisista. Jokainen sai itse valita pöydän, jossa työskennellä. Materiaalit taidetyöskentelylle oli laitettu erilliselle pöydälle.

Jakaminen

Jakamisen tarkoituksena on omien maalausten tarkastelu ja niistä puhuminen. Analysoitavana on ennen kaikkea maalauksen sisältö, ei sen esteettisyys. Maalausten ei tarvitse olla kauniita, tärkeintä on, että on saanut jotakin aikaiseksi ryhmäkerran aikana. Meille oli tärkeää painottaa nuorille, että maalauksen ei tarvitse esittää mitään tiettyä kuvaa, vaan kynät tai siveltimet saavat vaeltaa paperilla tunteen mukaan. Tärkeintä on se tunne, joka ohjaa mieltä.

Ryhmäkerran aikana tehtyjä töitä voidaan tarkastella joko suullisesti tai kirjallisesti. Nuori voi kertoa ryhmälle suullisesti omasta työstään, kertoa työstä haastattelussa, tai hän voi kirjoittaa työstä ja sen herättämistä tunteista ja antaa kirjoittamansa ohjaajalle. Jakamisen tarkoituksena on ilmaista oma kokemus työn tekemisestä. Ideana on jakaa maalaamisen herättämiä ajatuksia muiden kanssa ja nuorella on mahdollisuus täten tarkastella omaa elämäänsä niin sisäisestä näkökulmasta, kuin myös sen ulkoisia tapahtumia ja kokemuksia. Tällöin kurssissa voi olla yhtymäkohtia esimerkiksi ratkaisukeskeiseen toimintatapaan ja työnohjaukseen. (Rankanen 2007b, 95.)

Liittäminen

Liittämisen vaiheessa maalauksen tuoma kokemus liitetään omaan arkielämään. Työskentelystä ja maalauksista etsitään kunkin kerran aiheen mukaan yhteyksiä omaan elämään. Tässä vaiheessa mietitään myös sitä, miksi nämä ajatukset ovat juuri nyt vaikuttaneet työskentelyyn, ja onko niillä jokin erityinen merkitys omassa elämässä. Mikäli työssä ilmenevät asiat ovat ongelmallisia tai vaikeita, voidaan nuorta ohjata pohtimaan, miten ongelma voitaisiin ratkaista ja asiaan tai ongelmaan voidaan palata kenties myöhemmin. Lähtökohtana voi olla voimaantumisen ja elämänhallinnan tunteen sekä keinojen löytyminen. (Rankanen 2007b, 96.)

Lopetus

Työskentelyn jälkeen siivotaan yhdessä jäljet. Maalaukset laitetaan kuivumaan ja pensselit pestään. Kun tavarat on saatu paikoilleen, pidetään tuokio, jossa voidaan pohtia päivän aihetta ja mitä saatiin aikaan. Jokaisen ryhmäkerran lopussa kerrotaan seuraavan kerran aihe, jotta nuori voi jo etukäteen työstää ajatuksia ja miettiä mitä tekee seuraavalla kerralla. Tämän jälkeen ryhmä viedään takaisin osastolle.

Muuta huomioitavaa

On normaalia, että produktion alussa aloitus vie enemmän aikaa. Kurssi on uusi ja tällöin ei ole vielä muodostunut rutiineja siitä, mitä ja miten asioita tehdään. Kertojen edetessä aloitus lähtee nopeammin käyntiin ja aikaa jää enemmän jakamiseen ja liittämiseen. Ryhmäkertojen ei tarvitse olla identtisiä rakenteeltaan, vaan ohjaaja voi antaa eri vaiheille aikaa tilanteen mukaan. Tärkeää on kuitenkin, ettei mitään vaihetta hypätä ohi. Jos ryhmiä on kaksi samanaista, on huomioitava, ettei sekoiteta sitä mitä on jo tehty ja mitä piti tehdä. Onneksi omat ryhmämme ovat perätysten, joten aiheen sekoittuminen ei ole mahdollista.

Ryhmiemme toteutuksessa tuli eteen yllätyksiä, kuten jo etukäteen oli odotettavissa. Toimintakerrat eli ryhmäkokoontumisten ajat jouduttiin sopimaan moneen kertaan osaston erityisohjaajan kanssa, mutta onneksi yhteistyö kuitenkin sujui muilta osin lähes saumattomasti. Myös osaston vartijat olivat todella avuliaita ja valmiina joustamaan tarvittaessa. Jokaisen toimintakerran jälkeen pääsimme purkamaan ja käymään läpi tapahtumia osaston erityisohjaajan kanssa, joka tietysti tunsu nuoret paremmin. Näiden keskustelujen avulla myös pääsimme kehittämään omaa toimintaamme.

6.1 Aloitus

Alkuperäisen suunnitelmamme mukaan tarkoitus oli pitää aloituskerta ryhmätilassa niin, että kaikki ryhmäkertoihin osallistuvat nuoret ovat paikalla, ja meillä olisi aikaa juoda kahvit sekä jutella tulevien kokoontumisten sisällöstä ja siitä mitä toiveita nuorilla on niihin liittyen. Olimme myös sopineet nuorten osaston erityisohjaajan kanssa, että vasta ensimmäisellä ryhmäkerralla keräämme nuorilta allekirjoitukset suostumuslomakkeisiin. Valitettavasti toinen meistä tuli sairaaksi aloituskertaa edeltävänä iltana, joten seuraavan päivän tapaamista piti hiukan muokata. Teimme yhdessä päätöksen osaston henkilökunnan kanssa, että Johanna vetää aloituskerran yksin, koska aloitusta oli jo siirretty useasti. Ryhmän ja ryhmänvetäjien uskottavuus oli jo koetuksella aiempien aikataulujen muutosten vuoksi.

Kun me, eli kaksi harjoittelijaa, olisimme olleet paikalla, olisimme saaneet myös luvan viedä nuoret ryhmätilaan ja olla siellä ilman vartijaa. Mutta kun Johanna joutui olemaan yksin ja osastolla oli ainoastaan yksi vartija paikalla, jouduttiin ensimmäinen tapaaminen pitämään osastolla. Sillä ratkaisulla mahdollistettiin se, että vartija pystyi seuraamaan toimistostaan ryhmän kulkua. Osaston käytävällä on pöytäryhmä, jonka ääressä ensimmäinen tapaaminen

pidettiin. Haastetta loi se, että osastolla kaikuu valtavasti ja nuorten oli hankala keskittyä tilanteeseen tällaisessa ympäristössä. Tavoitteenamme oli saada jokaiselta allekirjoitus suostumuslomakkeeseen ja kertoa ryhmistä sekä vastata kysymyksiin. Osaston nuoret tunsivat jo Johannan, joka toi tilanteeseen myös omat haasteensa. Johanna oli siis ollut jo harjoittelun aikana nuorten osaston vartijoiden ohjauksessa. Nuoret vitsailivat ja juttelivat ja meteli oli aika ajoin melko kova. Pinnalla siinä hetkessä nuorilla oli selkeästi seksuaalisuus, joten alkuun jokainen asia, josta puhuttiin, käännettiin seksuaalissävyytteiseksi. Kuitenkin Johanna sai kerrottua tulevien ryhmäkertojen sisällön ja sai aikaiseksi myös asiallista keskustelua aiheesta. Nuorilla oli myös kysymyksiä koskien kurssia sekä sen sisältöä. Johanna avasi myös erilaisia termejä liittyen ylipäätään opinnäytetyöhön ja opiskeluun, sillä aihe kiinnosti muutamia nuoria. Nuoret olivat myös kiinnostuneita siitä, mitä opiskelijat hyötyvät ryhmän vetämisestä. Kiinnostusta oli myös sitä kohtaan, saako joku opinnäytetyöstä jonkinlaista rahallista korvausta; joko opiskelijat tai nuoret itse. Lopuksi kaikki paikalla olleet nuoret allekirjoittivat suostumuslomakkeen, osa asiallisesti ja osa piirrellen allekirjoituksenaan sukupuolielinten kuvia.

Aloituskerran jälkeen Johanna jutteli osaston vartijan kanssa ja keskustelussa todettiin osastolla olevan nyt sen verran vilkkaita nuoria, että tulevilla ryhmäkerroilla on parempi jakaa porukka aina kahteen ryhmään. Alustavasti keskustelua käytiin siitä, miten nuoret jaetaan, mutta lopulta todettiin, että lopullinen jako tehdään silloin, kun paikalla olisivat myös Riko sekä osaston erityisohjaaja. Keskustelua käytiin myös ryhmän ohjaamisesta ja siitä, millä asenteella tilanteeseen tulisi mennä. Tämän vartijan mukaan osalla vartijoista lähtökohtana on aina tietynlainen asetelma; nuoret ovat vankeja ja vartijalla on valta ja oikeus pitää kuria. Se pitää kyllä mielestämme tietyssä suhteessa paikkaansa, mutta vastaavanlainen ryhmätilanne on väärä hetki korostaa omaa auktoriteettiaan.

6.2 Ensimmäinen toimintakerta - Menneisyys

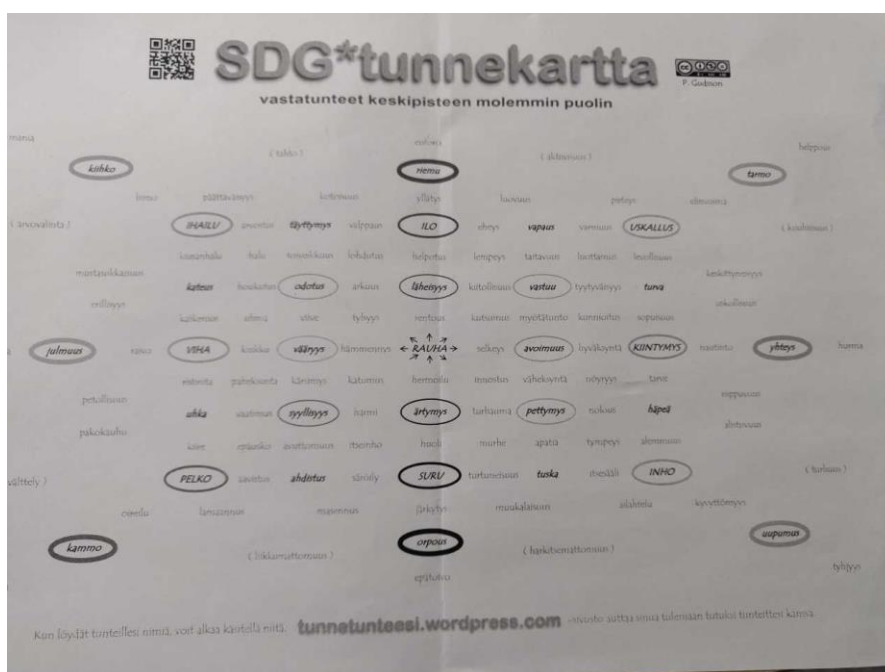
Ensimmäisellä varsinaisella ryhmäkerralla aiheeksi oli suunniteltu menneisyys. Keskustelunaiheita ei suunniteltu suuremmin etukäteen, vaan tarkoituksena oli tilanteessa musiikin avulla herätellä keskustelua ja siinä hetkessä tarttua nuorten aloittamiin keskusteluihin, avauksiin ja heittoihin. Välineiksi taiteen tuottamiseen oli ensimmäisellä kerralla varattu mustat paperit ja vaihtoehtoisesti joko akryylimaalit ja siveltimet, tai akryyliväritussit. Ryhmätilaan olimme tutustuneet jo ennakkoon. Edellisellä viikolla suunniteltiin myös sitä, miten pöytiä riittää kaikille niin, että jokaisella on rauha työskennellä.

Aloituskerran jälkeen todettiin, että vaikka osasto ei ollut täynnä, nuoret jaetaan kahteen ryhmään (ryhmä 1 ja ryhmä 2), jotta ryhmätilanne on helpommin vetäjien hallittavissa. Ennen ryhmäkerran alkua istuimme alas osaston erityisohjaajan kanssa ja jaoimme hänen mielipiteitään kuunnellen nuoret kahteen ryhmään. Jaossa otettiin huomioon tiettyjen nuorten villitsevä vaikutus toisiinsa, joten jaoimme molempiin ryhmiin tasaisesti rauhallisempia ja rauhatto-

mampia nuoria. Aloituskerralla nuoret kyselivät, saavatko he itse valita ryhmät, ja heittivät myös tilanteessa toiveita ryhmistään. Tuolloin eräs nuori toi esille myös, että ei halua olla tietyn toisen nuoren kanssa samassa ryhmässä juurikin tämän henkilön vauhdikkuuden vuoksi. Tämä toive otettiin huomioon, koska näiden kahden nuoren välillä oli jo aiemmin huomattavissa kitkaa.

6.2.1 Ryhmä 1 - Menneisyys

Nuoret haettiin osastolta ja siirryttiin ryhmätilaan. Siellä heille annettiin mustat paperit ja välineet maalaamiseen/piirtämiseen. Ryhmäkerran aihe kerrattiin ja nuoret ohjeistettiin pohdimaan menneisyydestään jotakin asiaa tai tilannetta, jonka haluaisivat valita aiheeksi työskentelylle. Ensin yritettiin etsiä tunnekartalta suoraan jotakin tunnetta, joka olisi oikea kuvaamaan kunkin omaa menneisyyttä, mutta se osoittautui hankalaksi. Tunteet on aiheena yleisesti ottaen haastava, joten ehkä yritimme haukata liian suurta palaa sen suhteen, että nuoret osaisivat suoraan tunnistaa ja tarttua johonkin tunteeseen. Tästä johtuen juttelimme ensin menneisyydestä ylipäättään ja sen jälkeen jokainen valitsi menneisyydestään tilanteen tai asian. Jatkoksi tilanteeseen tai asiaan valittiin siihen liittyvä tunne. Aiheiksi nousi muun muassa alkoholi, raha sekä musiikki. Tunteiden keksiminen oli hiukan haastavampaa. Iloisuus nousi esiin yleisimpänä ja joillakin myös sekavuus. Tunteita pohtiessa nousi myös esille sekin huomio, ettei nuori välttämättä muista mitään tunteita, johtuen päihteiden käytöstä. Jälleen koko tapaamiskerran ajan pinnassa oli seksuaalisuus, ja vetäjät joutuivat tosissaan varomaan

sanojaan, sillä kaikki mahdollinen käännettiin kaksimieliseksi. Kuitenkin hyvääkin keskustelua saatiin aikaiseksi, viimeistään kun musiikki saatiin päälle. Laitteiden kanssa oli hiukan ongelmia, mutta lopulta toivekappaleet lähtivät soimaan.

Ryhmänvetäjät johdattelivat keskustelua ja menneisyys näkyi teemana keskustelussa lähes koko ajan. Päihteiden käytöstä puhuttiin ja siihen keskustelu oli yksinkertaista johdatella, kun jo erään maalauksenkin aiheena oli alkoholi. Nuoret kertoivat omasta päihteiden käytöstään siviilissä ennen vankilaan joutumista. Keskustelu oli melko avointa. Nuoret kertoivat tilan-

teessa muun muassa siitä, milloin olivat aloittaneet päihteiden käytön ja millä päihteillä. Osalla päihteiden käyttö oli alkanut alkoholilla, josta he olivat myöhemmin siirtyneet huumeaineisiin, mutta joukossa oli myös henkilöitä, joiden päihteiden käyttö oli alkanut suoraan kannabiksella ja jo todella nuorella iällä. Nuorimmillaan päihteiden käyttö oli aloitettu jo 11 vuoden iässä. Päihteiden käyttöön liittyen keskustelua käytiin myös riippuvuuksista ja siitä, kokivatko nuoret itse, että olivat olleet tai ovat edelleen jostakin riippuvaisia. Tässäkin asiassa ryhmä jakaantui, osa kertoi olevansa/olleensa riippuvaisia ja osa koki, että riippuvuutta ei ollut syntynyt, vaan kyse oli enemmän viihdekäytöstä. Ne nuoret, jotka kertoivat olleensa ainakin jossakin kohtaa riippuvaisia jostakin päihteestä, vastasivat kysyttäessä, että jättäisivät kyseisen päihteiden ensimmäisen käyttökerran kokeilematta, jos saisivat valita uudelleen. Päinvastaisesti taas ne nuoret, jotka eivät kokeneet olleensa missään kohti riippuvaisia mitään, eivät olisi jättäneet mitään päihdettä kokeilematta.

Ryhmän vetäjien mielestä mielenkiintoista oli se, että kun alkuun nuorilta tuli huumorin varjolla heittoa tunteista ja tapahtumista, lopuksi esimerkiksi alkoholiin liittyvät tunteet olivatkin kääntyneet positiivisista negatiivisiksi ja päällimmäisenä tunteena oli katumus. Myös paperille oli viinapullon ja palavan tupakan piirtämisen lisäksi ilmestynyt pääkallo ja krapulaa kuvaava hymiö. Rahasta ja sen tuomasta iloisuudesta tai onnen tunteesta puhuttiin myös. Sitä tunnetta käsiteltäessä jotkut nuoret kokivat vahvana vaikuttajana sen, että lapsuudenperheessä ei rahaa juurikaan ollut. Tämän vuoksi kaiketi koettiin rahan takaavan onnellisuutta ja haluttiin myös varmistaa, että omassa perheessä tulisi aikanaan aina olemaan rahaa riittävästi. Ensimmäisen ryhmän kohdalla Johanna oli vetäjistä enemmän äänessä ja otti hiukan veto vastuutakin, kun taas Riko huolehti tilanteesta käytännön toimista, kuten maalaustarvikkeiden avaamisesta ja niiden käytössä neuvomisesta.

6.2.2 Ryhmä 2 - Menneisyys

Kun ensimmäinen ryhmä oli pidetty, palautettiin nuoret osastolle ja toisen ryhmän kanssa siirryttiin osastolta ryhmätyötilaan. Nuoret olivat heti innokkaana ottamassa mustia papereita itselleen ja halusivat alkaa työstämään taidetta. Ohjeiden kuunteleminen oli nuorille toisijaista, ja piirtäminen tai maalaaminen olisi haluttu aloittaa heti ilman minkäänlaisia keskusteluja tai ohjeita aiheesta. Nuorilla oli jo kuva siitä mitä tekevät, teemasta välittämättä. Kun heiltä kysyttiin, mitä tunteita menneisyys herätti, niin vastausta ei tullut, eikä myöskään tunnekarttaa haluttu käyttää. Tunnelma oli alusta asti passiivinen sekä negatiivisen oloinen. On vaikea arvioida, oliko tämä tahallista vai ei.

Vetäjät esittivät kovasti erilaisia kysymyksiä, jotta olisi saatu johdateltua aiheeseen, mutta vastaus oli ainoastaan hiljaisuus tai yksisanainen vastaus jokaiseen keskustelunaloitukseen. Nuoret kertoivat, että kokevat kysymysten esittämisen puhuttamisena, joka heidän mielestään on hyvin negatiivista. He halusivat itse keskustella aiheesta vapaasti. Seuraavaksi heille annettiin tilaa keskusteluun, joka johti siihen, että kaikki olivat hiljaa. Kukaan ei puhunut halaistua sanaakaan. Jokainen kuitenkin sai aikaa maalata ja piirtää, toiset jopa useamman paperin verran. Menneisyys aiheena näkyi kuitenkin vain ehkä yhdessä teoksessa. Kun taide-työskentelyn aikana kyselimme, millaista musiikkia he haluaisivat kuunnella, tuli siihenkin toiveita hyvin vähän. Aluksi ei meinannut tulla oikein mitään, mutta lopulta tilanne hiukan helpotti ja toiveita tuli. Osittain toivekappaleet olivat samoja kuin ensimmäisessä ryhmässä. Tämän ryhmän kappaleet olivat kuitenkin genreltään hyvin erilaisia kuin ensimmäisen, ja mukana oli vetäjien mielestä hyvinkin yllättäviä kappaleita. Keskustelua yritettiin herätellä myös siitä, millaisia tunteita musiikki herättää, mutta vastauksia ei irronnut. Nuoret tuntuivat selkeästi päättäneen, etteivät suostu keskustelemaan. Ainakin näin tilanne tulkittiin.

Musiikkikappaleet soitettiin puhelimesta ja siitä saatiinkin ryhmän ainoa menneisyyteen edes kaukaisesti liittyvä keskustelu. Jokainen kertoi, millainen oli ollut heidän ensimmäinen puhelimensa. Ryhmässä tuli hyvääkin keskustelua puhelimesta, mutta harmittavasti se ei nostanut kuitenkaan enempää keskustelua tunteista tai ryhmäkerran aiheesta. Kun puhelimet oli kuvailtu, ryhmä vaikeni. Lopuksi, kun ryhmäaika alkoi olla loppumassa, alkoi keskustelu siitä, saisiko teokset viedä heti osastolle. Niitä ei voitu antaa vietäväksi, koska asiaa ei ollut varmistettu vartijoilta tai osaston esimiehiltä etukäteen. Oma teosta yritettiin jopa piilottaa paidan alle osastolle viemiseksi, ja kun asia huomattiin ja kehoitettiin ottamaan paperi paidan alta pois ja jättämään tilaan, se rypistettiin roskiin. Myös muutama muu teos meni suuttumuksessa roskiin. Päätimme, ettei näitä teoksia oteta huomioon opinnäytetyössä enempää. Lopuksi nuoret vietiin takaisin osastolle. Kun poistuimme osastolta siivoamaan tilaa, kuului oven sulkeuduttua kovaäänistä keskustelua ryhmäkerrasta. Ryhmää siivotessa pohdimme, olisiko ollut hyvä jäädä osastolle kuuntelemaan ja käymään keskustelua koko porukalla, mutta toisaalta jos ryhmän vetäjät olivat olleet paikalla, keskustelu olisi saattanut tyrehtyä. Lopuksi tämän kerran ryhmätilanteista tehtiin myös muistiinpanot.

6.2.3 Pohdintaa

Johanna: Minulle jäi ensimmäisistä kerroista kokonaisuudessaan hiukan ristiriitainen olo. Ensimmäinen porukka (ryhmä 1) käyttäytyi melko pitkälti juuri niin kuin oli oletettavissa; keskustelu karkaili, ei keskitytty, pinnassa oli jälleen seksuaalissävytteiset jutut ja aiheeseen paneutuminen oli varsinkin aluksi olematonta. Kuitenkin yllätyin siitä, että jossain kohti huomasin edes osan nuorista keskittyvän ja jopa selkeästi ajattelevan aiheeseen liittyviä asioita. Myös piirustukset olivat aidosti mielestäni hienoja. Keskustelukin eteni parhaimmillaan todell-

la hienosti. Erityisen ylpeä olin päihdekeskustelusta, jossa useampikin nuori kertoi omasta historiastaan. Sain onnistuneesti johdateltua keskustelun siihen tilanteeseen. Otin omaan tyyliini selvästi roolia ja vetovastuuta, jota pahoittelinkin Rikolle, kun olimme hakemassa toista ryhmää. Vaikka Riko sanoi, että ensimmäisen ryhmän kanssa meni tosi hyvin ja minun keskustelun vetämiseni oli luontevaa, päätin, että annan enemmän tilaa Rikolle toisen ryhmän kanssa. Yleisesti siis ensimmäisestä kerrasta jäi positiivinen olo.

Toinen ryhmä oli haastava. Olimme huomaamatta (ja ehkä myös johtuen siitä, ettemme todellakaan tunteneet ryhmiä jakaessamme nuoria kovinkaan hyvin) jakaneet ryhmä 2:een rauhallisia mutta vahvasti hallitsevia persoonia. Kun heitä ei kiinnostanut puhua menneisyydestään, niin siitä ei myöskään puhuttu. Yritimme herättää keskustelua musiikin kautta, mutta se ei tuottanut tulosta. Minulla oli puhelin edessäni koko ajan, kun vaihdoin toivekappaleita, ja puhelimista myös keskusteltiin hetken aikaa. Lopulta tilanne oli se, että välillä kysyin jotakin nuorten menneisyyteen liittyen ja he vastasivat tai olivat vastaamatta. Eräs nuori antoi palautetta, että olen ”aivan paska” keskustelun vetäjä ja se mitä minä pidin yrityksinä aloittaa keskustelua, oli hänen mielestään ”puhuttamista”. Voin myöntää, että olin täysin puhki, kun ryhmä oli ohi. En tiedä annoinko Rikolle enemmän vai vähemmän tilaa, mutta keskustelua ei ryhmässä syntynyt. Keskusteltavaa ja kehitettävää tuleville kerroille kyllä jäi.

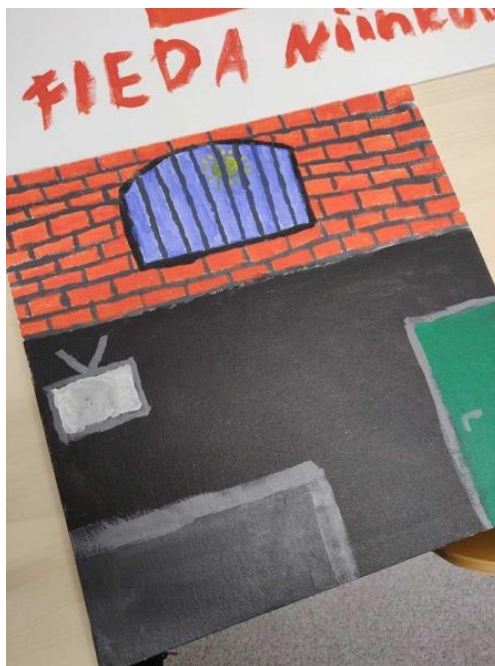
Riko: Ensimmäinen kerta oli mielestäni suhteellisen onnistunut, koska saimme hyvin aikaan keskustelua. Vaikkakin keskustelu karkaili välillä aiheesta, keskustelua kuitenkin oli. Johanna oli hyvin tilanteissa mukana ja sai johdateltua keskustelua hyvin eteenpäin, kun minä taas keskityin taidetarvikkeiden availemisiin ja tussien sekä maalien jakamisiin. Ensimmäisen ryhmän keskustelu oli hyvin päihdepainotteista ja väliin tuli myös seksuaalisia kommentteja.

Jostain syystä olin itse hyvinkin varautunut ja jännittynyt ryhmätilanteissa ja sain puhetta aikaan hyvin vähän. Siksi olikin hyvä, että tarvikkeet vaativat myös huomiota ja niiden käytön neuvominen jäi vastuulleni. Johanna johdatteli keskustelua hyvin luontevasti, joten en nähnyt syytä alkaa sekoittamaan tilannetta.

Toinen ryhmä olikin sitten haastavampi. Heiltä ei saanut vastauksia kysymyksiin, he eivät heittäytyneet aiheeseen ja jopa kappaleiden valitseminen tuotti vaikeuksia. Toisaalta tämä ryhmä oli juurikin sellainen mitä alun perin odotin, että ryhmät olisivat. Ei puhuta menneisyydestä, eikä haluta tuoda tunteita esiin toisten nähden tai kuullen. Johanna yritti kovasti saada heitä keskustelemaan ja minä heitin jotain väliin, mutta varsinaisesti se ei tuottanut tulosta ryhmän etenemisessä. Mietin, että mitenköhän nämä ryhmät onnistuvat jatkossa. Toisaalta nykyisyys ja tulevaisuus ovat ehkä helpompia aiheita kuin menneisyys. Toivoin, että onnistuisin omalta osalta paremmin seuraavilla ryhmäkerroilla, kun tuntisin nuoria hieman paremmin. Johannalla oli ehkä paremmat lähtökohdat, koska hän tunsu nuoria hieman paremmin sekä hänellä on enemmän kokemusta ryhmien vetämisestä.

6.3 Toinen toimintakerta - Nykyisyys

Toisen ryhmäkerran aiheena oli nykyisyys, eli juuri tämä hetki Helsingin vankilassa ja nuorten osastolla. Ensimmäisestä ryhmäkerrasta viisastuneena, kävimme ennen ryhmää katsomassa tilan ja muokkaamassa istumapaikkoja. Aiemmin kuusi pöytää olivat kiinni toisissaan, mutta nyt erotimme ne. Tällä pyrittiin siihen, että tilan saisi rauhoitettua ja jokaisella olisi edes mahdollisuus pieneen yksityisyyteen työskennellessään.

6.3.1 Ryhmä 1 - Nykyisyys

Nuoret haettiin osastolta ryhmätilaan. Jokainen nuori haki heti itselleen sopivan pöydän. Jokaiselle oli jaettu valmiiksi maalaus pohjat, maalialustat, pensselit ja muut tarvikkeet. Keskustelu aloitettiin nykyhetkestä ja keskustelu myös heräsi heti. Alkuun jokaiselta pyydettiin tunnetta, joka on hallitseva vankilassa. Nykyhetki oli osalle hyvin tunteita herättävä ja osa ei osannut kuvata mitään tunnetta. Osalla oli selkeä kuva siitä, mitä aloittivat maalaamaan. Osa jäi pohtimaan tyhjää taulua, täten tarkoittaen negatiivisia tunteita liittyen vankeuteen. Lähinnä nuorten mielestä kavereita olisi kiva nähdä enemmän, sekä kommenttina tuli esimerkiksi “.jos sais vetää budia ja nussia kerran viikossa niin vois lusia vaikka kuinka paljon”. Tähän tosin muutama muu nuori totesi, että eivät ole samaa mieltä. Seksuaalisuus oli jälleen läsnä, se värittyi puheessa ja maalauksissa. Keskustelua heräsi myös vankiloiden eroavaisuuksista, myös osastoiden eroavaisuudet olivat keskustelun alla. Esimerkiksi Jokelan vankila todettiin mukavammaksi kuin Helsingin vankila ja nuorten osasto paremmaksi kuin suljettu osasto. Hallitsevat persoonat nousivat taas esille. Musiikkia kuunneltiin taustalla niin kuin ensimmäiselläkin kerralla. Kappaleita sai valita mielensä mukaan ja osalle se antoikin aiheen maalaukselle. Lopulta jokainen sai maalattua jotakin taululle, vaikka alkuun vaikutti, että tyhjiäkin tauluja jää.

6.3.2 Ryhmä 2 - Nykyisyys

Viime kerralla saadun palautteen perusteella osasimme jo valmistautua tähän ryhmään ajatuksen tasolla. Koska viimeksi kaikki keskustelunaloitukset olivat osan nuorista mielestä huoja, päätimme antaa enemmän tilaa ja odottaa, että keskustelua herää tai on heräämättä. Musiikin kanssa toimittiin samoin, kun viimeksi, eli maalauksen lomassa sai toivoa kappaleita. Ryhmälle kerrottiin aihe ja pyydettiin valitsemaan tunne, mutta se ei tuottanut minkäänlaista tulosta, ja osa jopa kieltäytyi täysin maalaamasta yhtään mitään. Tämä heille suotiin, ja kes-

kityttiin sitten muihin nuoriin.

Ryhmään oli tullut yksi nuori lisää, ja se toikin melko radikaalin muutoksen ryhmäkertaan. Kyseinen nuori oli kovin puhelias koko ajan ja kävi vetäjien kanssa keskustelua monestakin aiheesta. Tämä aiheutti sen, että muutama muukin nuori osallistui vähän keskusteluun ja heitti omia mielipiteitään asioihin. Keskustelunaiheet pyörivät lähinnä rahan ja huumausaineiden ympärillä. Keskustelua ja hiukan myös eriäviä mielipiteitä heräsi muun muassa rahan tekemisestä huumeiden avulla. Kuitenkin keskustelussa oli omalla tavallaan kriittinen sävy, kun nuoret pohtivat miksi rahan ahneus vie voiton ja rahaa tehdään enemmän kuin on tarvetta, eikä suinkaan niin, että huumerahoilla eletään ”normaalista” elämää. Tunnelma ryhmän aikana ei ollut läheskään yhtä negatiivinen, kun viime kerralla. Jokainen nuori sai lopulta maalattua jotakin kanvaasille, ja lopullisena sysäyksenä viimeistenkin tuotoksille oli musiikki. Nyt näkyi se, että musiikin avulla saimme kontaktin jokaiseen ryhmäläiseen.

6.3.3 Pohdintaa

Riko: Tällä kertaa molemmissa ryhmissä oli hyvää keskustelua. Molempiin ryhmiin oli tullut uusi nuori, ja se vaikutti varsinkin jälkimmäisen ryhmän keskusteluun. Itse jännitin paljonkin jälkimmäisen ryhmän dynamiikkaa ja sitä, miten suoriudumme ryhmävedosta. Tällä kertaa koin ehkä jääväni hieman Johannan varjoon, koska olin valmistautunut tekemään aloituksen

ryhmissä. Sinänsä se ei minua haitannut, että Johanna hoiti suurimman osan keskustelusta, koska minä hoidin taas mm. maalien täyttöö, puhtaita papereita, vesiä ja tarvittaessa erikoisia pensseleitä. Olin niin huojentunut jälkimmäisestä ryhmästä, että ryhmien jälkeen joutui oikein ponnistelemaan, että muistin jotakin ensimmäisestä ryhmästä.

Johanna: Ensimmäinen ryhmä oli omalla tavallaan todella hauska. Olin ehkä itse myös paljon rennomp, ja ensimmäisen kerran jännitys oli poissa. Voi olla, että myös nuoret aistivat jännityksen poistumisen. Olin hiukan sitä mieltä, että 2. ryhmä oli ensimmäisellä kerralla sen verran kamala, että enää ei mikään yllätä. Nuoret alkoivat myös olla jo tutumpia, joten pysyimme ennakoimaan heidän juttujaan. Tietyt voimakkaat persoonat nousivat joka kerta samalla tavalla esille. Ryhmissä huomaa sen, että on erilaisia tapoja pyrkiä käyttämään valtaa. Joku voi olla se porukan kovaäänisin ja seksuaalissävytteisillä jutuilla pyrkiä hämmentämään, tai sitten päinvastoin käyttää valtaansa, ja olla tekemättä mitään. Kumpaankin jossain määrin toimii se, kun heille ei anna liikaa huomiota, tai ainakin itse koen näin. 2. ryhmän kanssa oli mukavaa se, että oli tullut uusi nuori, joka oli kova puhumaan. Koko kerta meni oikeastaan siihen, että jutustelin hänen kanssaan. Olen pohtinut, miten voisin enemmän huomioida Rikoa, tai antaa hänelle tilaa. Viimeisellä maalauskeralla voisimme kokeilla sitä, että tietoisesti Riko tekee aloitteet keskusteluun ja johdattaa sitä ja minä jään selkeästi taustalle. Saman voisi tehdä palautekeralla, ja Riko voisi johtaa palautteiden keräämistä.

6.4 Kolmas toimintakerta - Tulevaisuus

Kolmannen toimintakerran aiheena oli tulevaisuus. Ennakkoon olimme ajatelleet, että se saattaa olla mukavin ja helpoin, koska tulevaisuus siviilissä oletetusti puhuttaa vankeja ja herättää positiivisia tuntemuksia. Välineinä päätimme käyttää värikkäitä papereita, eli nuori saa itse päättää minkä väriselle paperille maalaa tai piirtää. Pöydät käytiin jälleen erottamassa toisistaan, sillä se koettiin edellisellä kerralla toimivaksi. Vaikka nuoret jonkin verran vierailivat viimeksi toistensa pöytien luona, tunnelma oli rauhallisempi kuin ensimmäisellä kerralla.

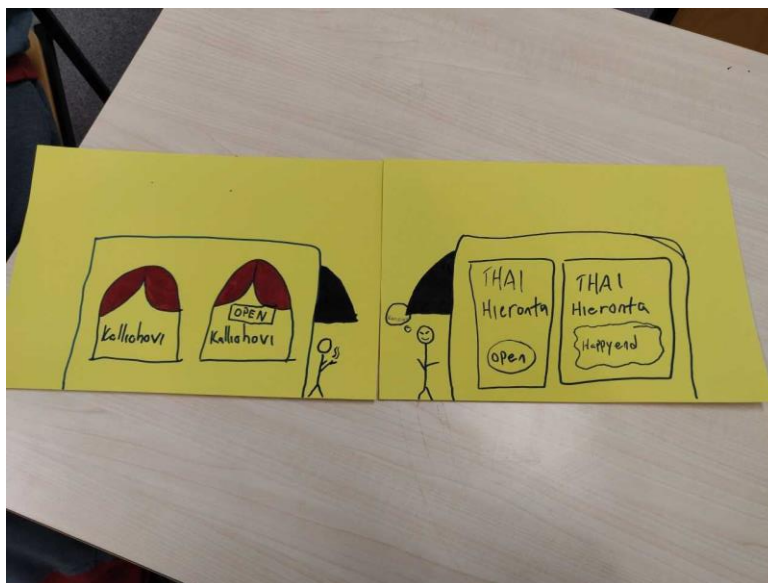
Ennen ryhmän alkua vetäjien mennessä osastolle, pari nuorta heitti toiveen, että ryhmät pidetään samanlaisena eli samat henkilöt jatkaisivat samoissa ryhmissä. Heille kerrottiin, että ryhmäjako on sama kuin edellisillä ryhmäkerroilla. Osaston toimistoon mennessä kuultiin, että kahdella nuorella on este osallistua ryhmään, mutta loppujen lopuksi sekään ei aiheuttanut kummempia ryhmäjaon vaihteluita.

6.4.1 Ryhmä 1 - Tulevaisuus

Ensimmäisessä ryhmässä nuoret toivat alkuun esille, että haluaisivat eri syistä ajoissa osastolle. Kerroimme heille, että menemme osastolle sitten kun olemme saaneet tehdyksi sen, mitä tulimme tekemään, eikä jäädä sen enempää ihmettelemään ylimääräistä. Riko aloitti keskus-

telun tulevaisuudesta, ja osa nuorista lähti siihen mukaan. Kuitenkin paikalla oli myös yksi sellainen nuori, joka kieltäytyi kokonaan maalaamasta, tai koskemasta ylipäättään maaleihin tai paperiin. Hän ei myöskään osallistunut keskusteluun, ja vastasi kysymyksiin ainoastaan ”en tiiä”. Molemmat vetäjät yrittivät jututtaa kyseistä nuorta, mutta lopulta hänen annettiin olla omassa rauhassaan, eikä painostettu tekemään mitään.

Meille oli ehkä hiukan yllättävää, että tulevaisuutta olikin haastava miettiä tai suunnitella. Monella nuorella vaikutti olevan hetkessä elämisen asenne, minkä toisaalta myös ymmärtää. Hankaluutta keskusteluun toi myös se, että nuorten tuomioiden pituudet vaihtelivat suuresti. Toisella saattoi olla muutama kuukausi jäljellä, ja toinen vapautuisi vasta parin vuoden päästä. Keskustelua kuitenkin käytiin etenkin perheestä siviilissä sekä päihteiden käytöstä. Päihteiden käytöstä puhuttaessa tuli ilmi voimakas halu käyttää alkoholia. Laittomat huumeet eivät välttämättä niinkään kiinnostaneet nuoria, mutta päihtymystila kyllä kiinnosti. Johanna antoi pientä ohjausta tilanteessa alkoholin ongelma -ja liikkakäytöstä, mutta nuoret olivat sitä mieltä, että nuorena pitää saada elää ja juhlia. Keskustelussa perheistä ryhmässä puhuttiin myös siitä, aikooko kukin nuori tulla takaisin vankilaan. Lähes kaikki keskustelut käytiin huumorisävytteisesti, ja keskittyminen itse työskentelyyn oli paikoin heikkoa.

Musiikkia kuunneltiin ryhmän taustalla koko ajan ja toiveita tuli paljon. Musiikkigenre pysyi rap-painotteisena ja melko alatyylisenä. Aiheet kappaleissa olivat seksuaalisia sekä päihteisiin liittyviä. Nuorten tunteista yritettiin kysellä kerran lopuksi, kun taideteokset esiteltiin muille. Ainoastaan ilo oli sellainen tunne, jonka nuoret toivat ilmi omien teostensa kohdalla. Koko ryhmäkertaa leimasi huumorisävytteisyys, joten se ehkä myös oli osa syynä siihen, että iloisuus oli päällimmäinen tunne, joka myös tuli ilmi. Oma tulevaisuutta saattaa myös olla helppo maalata positiivissävytteiseksi ja sitä kautta olettaa sen tuovan iloa, kun nykyhetki on kuitenkin kaltereiden takana.

6.4.2 Ryhmä 2 - Tulevaisuus

Toinen ryhmä haettiin ryhmätyötilaan ja tilassa odottivat valmiina työvälineet. Riko aloitti keskustelun nuorten kanssa. Tulevaisuuteen liittyviä suunnitelmia tai tunteita oli hankala sanoa ääneen, mutta teoksissa näkyi, että asiaa oli mietitty. Osassa kuvia ajatukset olivat hyvinkin selvät. Ryhmässä oli keskustelua päiheistä ja siitä, tuleeko takaisin vankilaan. Ryhmässä mietittiin, onko realistista sanoa, ettei koskaan enää joudu vankilaan. Johanna johti tätä keskustelua. Keskustelu oli hyvin etenevää ja nuoret juttelivat jonkin verran mukana.

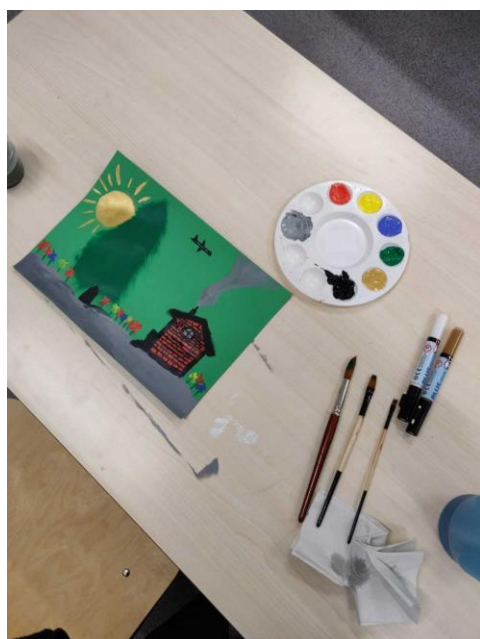
Musiikkia kuunneltiin taustalla ja toiveita tuli kohtalaisesti. Musiikki jopa unohtui hetkeksi soimaan, ilman uutta toivomatonta kappaletta. Musiikki oli hyvin valtavirtatyylisiä, eli pop ja R&B- tyyllilajien musiikkia. Lopulta jokainen maalasi jotakin tulevaisuuteen liittyvää, vaikka keskustelu oli ollut joidenkin nuorten kohdalla lähes olematonta. Maalauksissa kuitenkin näkyi se, että tulevaisuus mietityttää ja saattaa jopa aiheuttaa ahdistusta.

6.4.3 Pohdintaa

Johanna: Viimeinen maalauskerä meni ihan kohtalaisesti. Riko sai aloitukseen enemmän tilaa ja onnistuikin niissä hyvin, minä sitten paikkailin, jos keskustelu meinasi hiipua. Ennen tätä tulevaisuusteemaa ajattelin, että se on kaikista helpoin kerta. Ajattelin näin siksi, että kaksi maalauskerää oli jo alla, ja koska tulevaisuudesta puhuttaessa kuvittelin vangeissa heräävän selkeitä positiivisia, odottavia tai jännitykseen liittyviä tunteita. Keskustelun aloitus oli kuitenkin haastavaa, kun nuoret eivät välttämättä halunneet puhua ajasta vapautumisen jäl-

keen. Monelta kantilta keskustelua heräteltiin ja erilaisia keskustelunaloituksia heiteltiin myös vetäjien toimesta. Ensimmäisen ryhmän kanssa nimenomaan alkoholista keskustelu oli mielenkiintoista, ja pääsin hyödyntämään omaa päihdetyöntekijän taustaani sen yhteydessä. Pohdin tilanteessa ja tilanteen jälkeenkin vielä sitä, millä tasolla laillisista päihteistä voi nuorten kanssa puhua: he tulevat kuitenkin käyttämään alkoholia ainakin jossakin määrin elämänsä aikana. Otin keskusteluun kuitenkin koko ajan ohjaavan sävyn, kävin läpi ongelmakäyttöä ja siihen liittyen liikakäytön rajoja. Ryhmäkertojen aikana olen oppinut sen, ettei nuoria kannata lähestyä ohjaavana tai määräävänä, vaan enemmän huumorin kautta ja rennosti. Näin nuoriin saa paremman kontaktin, ja tilanteen auktoriteettiasema on lähtökohtaisesti heillä kuitenkin tiedossa ja tarvittaessa käskyvaltaa voi käyttää. Totta kai tässä tilanteessa on pääasiallisesti vain harjoittelija, joten sitä vastuuta ei niin olekaan.

Riko: Otin tällä kertaa tietoisemmin keskustelun herättäjän roolin ryhmässä. Olimme myös sopineet Johannan kanssa etukäteen, että vetovastuu on tällä kertaa minulla ja Johanna liittyy keskusteluun tarvittaessa. Tällainen tilanne oli esimerkiksi silloin, kun keskustelu alkoi hyytyä ja tarvitsin lisää tietoa ja apua tilanteessa, joka oli ajautunut umpikujaan. Tällaisia olivat esimerkiksi ne tilanteet, joissa nuori sanoi ”en tiiä” jokaiseen kysymykseen. Myös päihdekeskustelussa oli varsin luonnollista, että Johanna ohjaili keskustelua, koska hän on vetänyt päihderyhmiä aiemmin. Mielestäni päihdekeskustelu on mielenkiintoista ja käytännössä ehdin vain olla aktiivinen kuuntelija, koska keskustelu eteni suhteellisen kovaa vauhtia.

Olin miettinyt etukäteen, miksi nuorten kanssa keskustelu oli minusta tuntunut niin vaikealta, vaikka olen työskennellyt nuorten kanssa aikaisemmin. Totesin tilanteen kuitenkin olevan hyvinkin erilainen kuin esimerkiksi nuorisotaloilla. Ensinnäkin nuorten ikähaarukka on aivan eri, sillä nuorisotalolla on huomattavasti nuorempia sekä lapsia, kun taas nuoriso-osastolla on nuoria aikuisia. Lapset ovat huomattavasti tutumpi aihe minulle. Tiedostin myös, että minua

jännitti kovasti työskentely nuorten kanssa. Heillä on valmiit odotukset ryhmästä ja meistä ja usein myös valmiit vastaukset, joihin reagoimisen tarvitsisi olla nopeaa.

6.5 Lopetuskerta ja palaute

Lopetuskerran tarkoituksena oli koota kaikki kerrat yhteen ja jutella nuorten kanssa koko kurssista. Nuoret olivat melko riehakkaalla tuulella, ja heti ensimmäisenä palautetta tuli tarjolla olleista herkuista; ne kun oli haettu vankilan kanttiinista. Aiemmista kerroista poiketen paikalla oli myös osaston erityisohjaaja ja hänen opiskelijansa. Heidän läsnäolonsa varmasti vaikutti nuorten käyttäytymiseen. Nuoret olivat levottomia, mutta arviomme mukaan rennommalla tavalla, kuin ollessaan pelkästään meidän kanssamme. Melko paljon huomiota vei aiheelta myös se, että Johannan jatkosopimus osastolla oli jo tiedossa, ja nuoret siis tiesivät Johannan tulevan heille vartijaksi. Palautelomakkeet saatiin kuitenkin täytetyksi ja palautetta tuli myös keskustelussa. Palaute oli melko negatiivista, mutta osa oli myös pitänyt maalaamisesta. Nuoret kertoivat, että olisivat halunneet maalaamiseen ammattitaitoisempaa ohjausta. Osa oli ilmeisesti olettanut, että vetäjät opettavat erilaisia tekniikoita maalaamiseen tai piirtämiseen. Siitä myös keskusteltiin ja nuorille harmiteltiin, ettei kummallakaan vetäjällä ole sen suuntaista osaamista. Lopetuskerralla käytiin myös paljon hyvää keskustelua jatkosta, ja josko tämän tyyppistä taidetoimintaa olisi nuorille tarjolla myös tulevaisuudessa. Niinkin lennokkaita ajatuksia tuli, että nuoret maalaisivat osaston tai esimerkiksi ryhmätilan seinät isompana projektina.

Palautelomakkeiden tulokset jakaantuivat kolmeen kategoriaan; selkeästi negatiiviseen, ”ei eri eikä samaa mieltä” tai jokseenkin eri tai samaa mieltä-kategoriaan, sekä selkeästi positiiviseen. Yhdeksästä vastaajasta kaksi oli vastannut kyselyyn niin, että jokainen kohta oli ”täysin eri mieltä”-kohdassa. Ainoana poikkeuksena oli kysymys siitä, vastasiko ryhmä heidän odotuksiaan, ja heidän mukaansa vastasi. Sanallisessa palautteen antamiseen mahdollistavassa kohdassa ei kuitenkaan ollut sen suuremmin avattu syitä negatiiviselle palautteelle. Toinen vastaaja on ainoastaan todennut, että ”tunnelma oli antikissamainen”, ja tätä mielipidettä hän avasi suullisesti sen verran, että olisi pitänyt kannustaa enemmän maalaamaan kissoja, koska kissat ovat hänestä parhaita. Neutraalimpaa palautetta tuli eniten, ja yhteensä viiden vastaajan vastaukset jakaantuivat lähinnä kolmeen keskimmäiseen sarakkeeseen. Nämä vastaajat eivät olleet avanneet sanallisesti palautettaan sen enempää vapaaseen sanaan, ainoastaan yksi kirjoittanut, että ”en kokenut tarpeelliseksi”. Se oli mielestämme palautekerralla myös vallitsevin mielipide; ryhmää ei koettu tarpeelliseksi. Kaksi palautetta oli selkeämmin positiivisia ja niistä toinen erityisen positiivinen. Vastaaja oli myös avannut hiukan mielipidettään: ”oli ihan mukavaa piirtää ja kuunnella musiikkia”. Se palaute osui myös meille sydämeen ja teki meille olon, ettei tämä ryhmä ihan turha ollut, sillä ainakin yksi nuori sai siitä jotakin.

Meillä oli myös palautelomakkeissa kysymys siitä, mikä kerta oli aiheeltaan mielenkiintoisin; menneisyys, nykyhetki vai tulevaisuus. Tähän kysymykseen oli vastannut vastaajista yhdeksän, joista kahdella vastaukset olivat, ”ei mikään” ja ”herkkuhetki”. Lopuista kahden mielestä menneisyys oli mielenkiintoisin, kahden mielestä nykyhetki oli mielenkiintoisin ja kolmen mielestä tulevaisuus oli mielenkiintoisin. Melko tasainen jakauma siis, mutta kuten olimme odottaneet, tulevaisuus oli kuitenkin kolmesta ryhmätemasta pidetyin.

6.6 Yhteenvetoa toimintakerroista

Opinnäytetyön otsikkona oli taidetoiminnallisen kurssin kehittäminen nuorille vangeille. Tässä kappaleessa esittelemme yhteenvetona tämän kurssin kokemuksen perusteella millainen kurssi meidän mielestämme olisi toimiva nuorille.

Taidetoiminnallisen kurssin ei tarvitse olla terapia, vaikka sillä olisikin terapeuttisia vaikutuksia. Näin ollen myöskään vetäjällä ei tarvitse olla terapeuttisia opintoja takana, jotta voi vetää taidetoiminnallisen kurssin. Tämän kurssin suuntauksia otettiin ekspressiivisen taideterapiasta, jossa käytetään useampaa taidemuotoa. Useamman taidemuodon käyttö osoittautui hyväksi keinoksi saada nuoret tekemään taidetta tunteista. Ekspressiivisen taideterapian suuntauksessa ei myöskään tarvitse osata piirtää tai maalata vaan tunteita sai ilmaista paperille tai kanvaasille värein ja erilaisin viivoin/muodoin.

Aluksi on hyvä ottaa hieman selvää, millaisesta joukosta nuoria on kyse. On hyvä tietää, onko joukossa useampi ylivilkas nuori tai onko nuorilla vahva hierarkia, jossa yksi määrää mitä muut tekevät. Nuorisoryhmä on haastava, koska heillä lähtökohdat ovat erilaiset ja taustat moninaiset. Ryhmät on hyvä jakaa pienryhmiin, jossa nuoria on enintään 6 henkilöä. Tämä antaa mahdollisuuden rauhallisempaan työskentelyyn ja ryhmä on helpommin hallittu. Sitten pitää määritellä mitä ryhmästä haluaa saada irti. Meillä tavoitteena oli se, että ryhmässä puhutaan tunteista. Tunteiden tunnistamiseen käytettiin mm. Tunnekarttaa apuna. Päätimme että viisi (5) ryhmäkertaa olisi sopiva määrä asioiden käsittelyyn. Jokaisessa kurssissa on aloitus ja lopetus. Aloituskerralla nuorille kerrotaan mistä ryhmissä on kyse ja millaisia asioita tulemme käymään läpi sekä nuorilta pyydettiin lupa materiaalin käyttämiseen opinnäytetyössä. Jos taideryhmiä ja sen tuotoksia ei aiota käyttää eteenpäin esim. julkaisuissa, ei lupalapua tarvitse täyttää. Lopetuskerralla on tärkeää käydä läpi koko taidekurssi ja pyytää palautetta nuorilta. Palaute voidaan kerätä kirjallisesti, mutta hyvä olisi myös keskustella jokaisen nuoren kanssa erikseen, jossa he voivat kertoa palautteen yksilöllisesti ja ilman että muut kuulevat. Aloituspäivä ja lopetus kertojen välissä on niin monta ryhmätapaamista, kun on aiheita. Nämä ryhmätapaamisten määrä on hyvä suunnitella valmiiksi. Meidän kurssiimme kuului kolme (3) ryhmäkertaa, jossa käytiin aiheet menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus.

Vankilassa järjestettävään taidetoiminnalliseen kurssiin on otettava huomioon, että tilat eivät välttämättä ole kauhean isot. Tiloihin on hyvä tehdä varaukset valmiiksi. Varaukset on hyvä

tehdä valmiiksi kaikille toimintakerroille. Tilat on hyvä käydä katsomassa valmiiksi. Samalla voi suunnitella paremmin mitä tilassa voi tehdä ja kuinka monta nuorta mahtuu tilaan kerralla. Vankilassa järjestettävään kurssiin voidaan myös laittaa osallistumisvelvoite. Näin ei tarvitse miettiä osallistuuko ketään ryhmään. Nuorilla vangeilla onkin usein toimintaan osallistumisen velvoite. Ryhmään osallistuminen voi lisäksi toimia porkkanana nuorelle, jos siitä tulee merkintä rangaistusajansuunnitelmaan eli osallistumalla kurssiin hän edistää omaan rangaistusajansuunnitelmaa.

Ryhmätapaamiset on hyvä suunnitella valmiiksi. Vetäjien kesken on tärkeä keskustella toimintatavoista ja suunnitella ryhmien vetovastuut. Ryhmien ohjaaminen jaetaan kuuteen eri vaiheeseen. Nämä vaiheet voivat olla limittäin tai päällekkäin. Nämä vaiheet ovat: aloitus, viritäytyminen, taidetyöskentely, jakaminen, liittäminen ja lopetus. Ryhmävetäjät voivat vaikka päättää näistä vaiheista kuka ottaa vetovastuun mistäkin vaiheesta. Kurssin välineet on hyvä hankkia valmiiksi. Kannattaa varata 10-15 minuuttia esivalmisteluaikaa, jolloin pöydät ja istumapaikat voi laittaa valmiiksi sekä välineet voi purkaa paketeista pöydille. Näin ei kulu turhaan aikaa itse kurssin toiminta-ajasta. On myös hyvä tutkia, onko osastolla tai työskentelytilassa paikkaa missä säilyttää taidetarvikkeita. Me valitsimme ryhmäkertojen pituudeksi yhden tunnin. Meillä oli myös mahdollisuus venyttää aikaa, mutta yksi tunti osoittautui sopivan mittaiseksi. On hyvä varata aikaa enemmän, jotta tarvittaessa voi venyttää työskentelyä. Myöskin, jos aikoo toteuttaa suurempia taidekokonaisuuksia, on hyvä pohtia ajankäyttö huolellisesti ja varata riittävästi aikaa.

Tärkeimpänä tuloksenamme on itse tuotos, eli suunnittelemamme ja toteuttamamme taide-toiminnallinen kurssi nuorille vangeille. Se ei ole sellaisenaan tarkoitettu ”myytäväksi” eikä suoraan käyttöön otettavaksi vaan olemme arvioineet ja pohtineet mikä kurssissamme toimi ja mikä ei ja sitäkin mistä syystä. Nämäkin ovat laskettavissa opinnäytetyömme tuloksiksi jopa tutkimukselliselta kannalta. Lyhyesti sanottuna, nuoret miesvangit ovat hyvin haasteellisen taidetoiminnallisen kurssin vetämisen kohderyhmä varsinkin, jos ei valikoi niitä, jotka sitoutuvat ryhmän toimintaan ja sen tavoitteisiin. Ryhmäpaine on suuri ja keskittyneelle työskentelylle on vaikea luoda riittävän rauhalliset olosuhteet. Myös teoksista ja omakohtaisista kokemuksista keskusteleminen on haasteellista, jos ”huulenheittoa” esiintyy ja moni nuorista haluaa pysyttäytyä etäällä tai vetämässään ”kovan kundin roolissa” - ryhmädynamiikka on tärkeässä osassa onnistumisen eteen. Sääntöjen noudattamiseen ja niistä sopimiseen kannattaa käyttää aikaa, jotta ryhmäkerrat toteutuisivat suunnitelmallisesti. Kaksi vetäjää on tarpeen koska he voivat tehdä keskenään yhteistyötä ja pitää tilanteen paremmin hallinnassaan. Taideteknillistä osaamista on hyvä olla ainakin toisella, ainakin sitä selvästi kaivattiin. Varsinaisesta taideterapiasta ei nyt ollut kysymys vaan taiteen ja tunteen vuorovaikutuksesta. Tunteiden käsittelyn näemme helpommaksi pienemmässä ryhmässä tai yksilökohtaisessa tilanteessa. Taiteen ja kulttuurin yhdistäminen voisi olla helpompi lähestymistapa koska silloin voi esittää musiikin ohella ”koukuttavampaa” ohjelmaa kuten nuoria kiinnostavaa dokumentteja

tai elokuvia tai sitten jotain toimintaa mikä varmasti kiinnostaa tai luo tunnelmaa kuin käytämämme musiikki. Taidetoiminnallisia kursseja kannattaa hyödyntää ja konsultoida niiden vetäjiä minkälainen toimintamuoto ja esiintymistapa toimii. Eräänlaisina tuotteina tai itse kurssin tuloksina voi myös pitää nuorten tekemiä taideteoksia. Moni oli tuotoksiinsa tyytyväinen ja halusikin heti taidetta omaan selliinsä. Saimme myös onneksi luvan antaa kaikki tuotokset selleihin ja tätä opinnäytetyötä varten myös kuvasimme tuotoksia.

Uskomme, että suurimpana tuloksena saimme luotua hyvän ryhmäkokonaisuuden, jota voi pienellä kehittämisellä hyödyntää lähes minkälaiselle asiakaskunnalle tahansa. Aihealueet, joita ryhmäkerrat käsittelivät, toimivat loistavasti. Uskomme, että varmasti jokaiselle ihmiselle tekee hyvää käsitellä tunteitaan, eikä siihen koskaan ole liikaa keinoja. Toiset haluavat ja pystyvät puhumaan tunteistaan, kun taas toiset tarvitsevat välineen käsittelylle. Taide käy tunteiden käsittelyyn hyvin, välttämättä ei tarvita sanoja.

7 Arviointi ja johtopäätökset

Tässä kappaleessa arvioimme opinnäytetyön, produktin sekä meidän omia tavoitteitamme. Meillä oli aluksi hiukan haasteita ymmärtää sitä, miten erottelemme tavoitteet opinnäytetyölle ja itse produktille, mutta kun saimme sen selkeytettyä itsellemme, oli tavoitteiden asettaminen ja erotteleminen helpompaa. Kun ennen toiminnallista osuutta pohdimme tavoitteitamme, koimme tärkeimmäksi onnistumiseksi sen, että saamme kokonaisuuden hallittua ja ryhmäkerrat vedettyä. Kokonaisuudessaan opinnäytetyötä tehdessä emme niinkään jännittäneet tai epäilleet itse ryhmän vetämistä, vaan enemmän teoriapuolta. Sen vuoksi myös teoriaosaaminen nousi meillä tärkeäksi tavoitteeksi. Teorioiden lukeminen ja niiden sisäistäminen ei niinkään ollut se haaste, vaan se, miten saamme ne kirjoitettua auki ja järkevästi liitettyä itse toiminnan auki kirjoittamiseen. Kuten olemme jo tässä opinnäytetyössä avanneet, peilasimme työskentelyä taideterapian teoriaan, sekä nuoriin rikoksentekijöinä. Pyrimme siis toimimaan taideterapian raamien sisällä, vaikkakin totesimme, että meidän järjestämämme kurssi oli enemmänkin taidetoiminnallinen ja terapia jäi kaiken pohjaksi, kuitenkin ohjaten työskentelyä. Nuorista rikoksentekijöinä otimme selvää sen vuoksi, että ymmärtäisimme paremmin nuorten toimintaa sekä heidän ajatusmallejaan. Kun tiesimme teorian kautta, miten heitä kohdellaan yhteiskunnassa ja vankilassa, pystyimme paremmin valmistautumaan nuoren kohtaamiseen sekä työskentelyn ohjaamiseen.

7.1 Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi

Ensimmäinen tavoite oli järjestää suunnitelmallisesti 5-6 tapaamiskertaa nuorille ja ohjata nuoret onnistuneesti tuottamaan tapaamiskerroilla jonkinlaiset taiteelliset tuotokset, sekä luoda ympäristö turvalliseksi tavoitteiden toteutumiseksi. Tavoitteiden arviointikysymyksissä pohdimme, saimmeko kaikki tapaamiskerran järjestettyä ja minkälaista nuorten osallistuminen oli. Arviointiaineistona käytimme läsnäolo- ja poissaolotilastoja. Tapaamisia järjestettiin

5 kertaa ja koska nuoret olivat velvoitettuja tulemaan kurssille, poissaoloja ei ollut kuin yksi, joka sekin selittyi päällekkäisillä ohjelmilla. Jokaisella kerralla nuorista huokui tietynlainen innostus ryhmää kohden. Oli se sitten musiikin takia, jota soitettiin ryhmän aikana tai se että ihan vain pääsi osastolta hetkeksi pois, ryhmätilaan tekemään jotakin arjesta poikkeavaa. Tämä mielestämme kertoo siitä, että nuorille on hyvä kehittää erilaisia toiminnallisia ryhmiä, ja nuoret tulee ottaa huomioon vankilassa erityisryhmänä. Myös vankeuslakikin sen määrää, että on otettava huomioon alle 21-vuotiaana rikoksen tehneen nuoren iästä ja kehitysvaiheesta johtuvat tarpeet (VL 1:5). Jokainen nuori osallistui ryhmäkerroilla päivän aiheeseen ja toimintaan. Ryhmäkertojen aikana jokainen sai aikaan taideteoksen ja osallistui keskusteluun. Tuotokset, kuinka moni saa kerralla valmiiksi, tuleeko tilanteita, että jatkaa seuraavalla kerralla, heitetäänkö tuotoksia roskiin? Jokainen nuori sai jokaisella kerralla aikaiseksi jonkinlaisen tuotoksen, mikä sellaisenaan on jo hyvä saavutus, koska joku olisi voinut kieltäytyä täysin tekemästä mitään. Taidetta tehtiin hyvin eri tasoisia, toisiin oli panostettu huolella ja toiset olivat hieman kevyemmällä kädellä tehtyjä. Osa oli aiheeseen liittyviä teoksia ja osa oli hieman aihetta sivuttamalla tehtyjä. Aika oli riittävä joka kerralla, jotta jokainen nuori sai työnsä loppuun, eikä mitään työtä tarvinnut jatkaa seuraavalla kerralla. Ensimmäisellä varsinaisella maalauskerroilla eräs nuori tuhoutui lopussa, kun ei saanut heti ottaa taidetta mukaan niin hän heitti omat tuotoksensa roskiin. Me teimme päätöksen silloin, ettei hänen tuotoksiaan nosteta roskista vaan hän saa pitää oman ilmauksensa ja tuotokset jäivät roskakorin pohjalle.

Arviointikysymyksissä otimme huomioon myös ilmapiirin ja halusimme pohtia, onko ilmapiiri turvallinen. Edellä mainittu mielenilmaus kertoi jossain määrin ilmapiiristä ja siitä, että nuori sai tuhtua ja niin halutessaan myös tuhota oman työnsä. Asiasta ei tehty suurta tapahtumaa vaan tapahtuman jälkeen jatkoimme tehtäviä sovitusti, eikä seuraavalla kerralla aiheeseen palattu. Nuorille annettiin mahdollisuus ilmaista itseään tahtomallaan tavalla, eikä myöskään negatiivisia tunteita väistetty. Heidän käytökseensä olisi toki puututtu, jos se olisi ollut kovin aggressiivista. Onneksi tällaisia tilanteita ei tullut. Jokaiselle myös annettiin tilaa omalle ilmaisulle. Kaikilta kysyttiin erikseen, millaisia tunteita heissä syntyi, ja jos nuori ei halunnut vastata sillä hetkellä, annettiin hänen olla rauhassa. Toki tilanteeseen palattiin, jotta kukaan ei jäänyt paitsioon ja ilman ohjausta.

Toinen tavoitteemme oli lisätä omaa tietämystämme vankilatyöskentelystä, nuorista rikoksen tekijöistä ja nuorisirikollisuudesta, sekä taideterapiasta. Tavoitteenamme oli myös perehtyä ryhmämuotoisen taideterapian mahdollisuuksiin, tavoitteisiin ja toteuttamismalleihin, sekä miten taideterapiaa voi hyödyntää nuorten vankien voimaannuttamisessa. Sitä halusimme arvioida sen kautta, että koimmeko tiedon lisääntyneen ja tuliko kurssia vetäessä jonkinlaisia yllätyksiä. Vankilatietämyksemme parantui paljonkin opinnäytetyön tekoaikana. Asiaan tietysti vaikutti myös se, että olimme myös työharjoittelussa samaa aikaan Helsingin vankilassa. Tämä antoi meille mahdollisuuden tutkia ja ihmetellä vankilaympäristöä lähes vapaasti. Osa työharjoittelusta tapahtui myös nuoris-osastolla, jossa opinnäytetyön toiminnallinen osuus

suoritettiin. Saimme tätä kautta mahdollisuuden tutustua nuoriin paremmin ja luoda heihin luottamuksellista suhdetta. Saimme myös tietää nuorten tekemistä rikoksista, jos nuoret halusivat itse kertoa ja useimmat myös kertoivat. Taideterapia oli täysin uusi puoli kuntoutuksessa, jota emme olleet kumpikaan tehneet aikaisemmin. Aiheena se oli hyvin monipuolinen ja kiinnostava. Taide oli hyvinkin luonteva väline useimmalle nuorelle kertoa omasta itsestään. Kuten Saarnivaara toteaa Lapsi taiteen tulkitsijana-teoksessaan (1993, 63, 67.), on taidikasvatus keino, jonka kautta ihminen voi oppia käsittämään ja sietämään ristiriitoja taiteessa sekä elämässä. Omat kokemukset toimivat lähtökohtana, kun lähestytään taidetta ja taidetoimintaa. Kun luodaan ei-tunnistettavaa taidetta, eli kuvan ei tarvitse esittää mitään, voi kuvan sisältö vahvistua ja silloin kuvakieli toimii tulkkina todellisuuteen. Tärkeintä työssä on ilmaista tunteita, ajatuksia ja kokemuksia.

Mielestämme aihe oli rajattu hyvin ja se toimi käytännössä. Aiheena oli nuorten tunteet, jota työstettiin menneisyyden, nykyhetken ja tulevaisuuden kautta. Ajatus oli työstää varsinkin tulevaisuutta ja mahdollista rikoksetonta elämää vankilan jälkeen. Toiveena oli, että nuoret saisivat välineitä tunteiden tiedostamiseen ja mahdollisesti tunnistamaan itsestään ne tunteet, joihin he tarvitsevat lisää työskentelyä. Taidetyöskentelyn tuntirunko toteutui hyvin, ja mielestämme melkein jopa yllättävän hyvin. Jokainen vaihe toteutui omalla painollaan ja myös taiteen eri muodot tulivat hyvin esille - maalaus, musiikki ja tarinankerronta. Taideterapian vaiheiden tärkeys tuli esille ryhmätapaamisissa. Jokaisen vaiheen tuoma lisä antoi uusia välineitä työskentelylle. Niistä sai lisää aiheita keskustelulle sekä työskentelylle. Musiikki oli toiminnan kannalta tärkein työkalu. Sen avulla päästiin rennompaan tunnelmaan ja se avasi mahdollisuuksia turvalliseen keskusteluun. Nuorista huomasi selkeästi, että musiikki on keino ilmaista tunteita sopivissa määrin ilman että tulee nolatuksi. Musiikin aivoja aktivoiva vaikutus on näkyvä erityisesti lapsilla, mutta jatkuu kuitenkin eliniän. Aivojen verenkierto vilkastuu musiikin avulla ja sillä voidaan lievittää stressiä, ahdistusta, masennusta sekä kipua. Musiikki voi edistää tarkkaavaisuutta, kommunikaatiotaitoja sekä oppimista ja se aktivoi aivoissa palkitsemisjärjestelmää, eli tuottaa mielihyvää. Vaikutus aivoihin on myös välitön, koska sillä hetkellä, kun kuulee musiikin, alkaa keho sekä mieli jo synkronoitua musiikkiin. Fysiologisia vaikutuksia musiikista tulee esimerkiksi hengitykseen sekä lihasjännitykseen, edellä mainittujen hormonaalisten vaikutusten lisäksi. (Aivoliitto 2018.) Juurikin edellä mainitut musiikin vaikutukset halusimmekin saada näkymään nuorissa kurssin aikana ja jossakin määrin se myös onnistui. Tätä olisi voinut vielä parantaa niin, että musiikki olisi soinnut taustalla, eikä sitä olisi vaihdeltu kesken ryhmäkerran. Sen olisi esimerkiksi voinut toteuttaa niin, että etukäteen olisimme tehneet listan ryhmäkerralla soitettavista kappaleista.

Kolmantena tavoitteenamme oli hyödyntää tietoperustaa nuorisoriikollisuudesta, nuorten rikoskierteestä, taustoista ja elämäntilanteesta nuoren vangin elämänhallinnan parantamiseksi, sekä avuksi irrottautua rikollisesta elämäntavasta. Opinnäytetyöprosessin aikana otimme selvää mitä nuorisoriikollisuudesta tiedetään ja mitä laki sanoo nuorista rikosentekijöistä. Nuo-

risorikollisuutta koskevat tavoitteet jäivät mielestämme pienimmälle huomiolle käytännön kannalta. Nuorisorikollisuudesta löytyi tietoa kirjoista ja internetistä. Nuoren elämänvaihe on aivan omanlaisensa elämänjuoksussa, sillä se on aikaa, jolloin etsitään omaa identiteettiä, koulutusta ja ammattia sekä irtaudutaan perheestä ja itsenäistytään ja haetaan hyväksyntää ehkä vääristä piireistä ja viiteryhmistä. Tästä on kyllä olemassa kosolti niin sosiologista kuin sosiaalipsykologista ja psykologista tutkimusta, teoriaa ja kirjallisuutta mutta niiden hyödyntäminen olisi ollut helpompaa, jos teemamme olisivat olleet tässä suhteessa yhteiskunnallisesti jäsenetympiä eli esimerkiksi vaikkapa alateemoina olisi ollut esim. ”perheen merkitys ja itsenäistyminen”, ”kaveripiiri ja ystävyys” tai ”ulkopuoliseksi jääminen ja syrjäytymisen riski” tai muu vastaava.

Kohtaamisessa ja keskusteluissa rikokset näkyivät jonkin verran aiheina ja niissä tilanteissa pyrimme motivoimaan nuoria rikoksettomaan ja päihteettömään elämään. Sinällään ryhmään osallistuneiden nuorten taustoista tai tehdyistä rikoksista emme tienneet mitään. Teoriaa hyödyllisemmäksi koimme aiemmasta työkokemuksesta saadut kokemukset, ja niiden pohjalta pystyimme myös käymään keskustelua nuorten kanssa. Pääasiassa nuoret puhuivat päihteistä ja niiden vaikutuksesta elämään, joten esimerkiksi Johannan mielenterveys- ja päihdetyön taustasta oli todella paljon hyötyä, kun tietoperusta ja ammatillinen osaaminen tukivat ryhmäkeskustelujen vetämistä.

7.2 Produktin tavoitteiden arviointi

Tässä kappaleessa avaamme ja arvioimme produktin tavoitteiden toteutumista. Ensimmäisenä tavoitteena oli antaa nuorille keinoja tunteiden käsittelyyn ja elämänhallintaan. Sitä arvioimme sen kautta, toivatko nuoret kurssin aikana esille jonkinlaisia tunteitaan tai haasteita elämänhallinnassa ja minkälaisia mahdolliset haasteet olivat. Arviointiaineistona käytimme nuorten palautetta ja muistiinpanoja tapaamiskerroista. Kurssin alusta asti annoimme maalauksen välineeksi tunteiden käsittelylle. Teimme aina produktikerran aluksi ajatusleikin, jonka avulla lähdimme työstämään tunteita. Ideana maalaukselle oli se, että tunteiden ilmaiseminen maalaamalla tai piirtämällä olisi helpompaa kuin sanoittaminen. Tätä ideaa pohjustaa myöskin Barkmanin ja Virtasen *Oma elämä kantaa-teos* (2002, 26), jossa he toteavat, että ihmiselle voi olla vapauttavakin kokemus ja taiteellinen toiminta voi helpottaakin tunteiden ja kokemusten käsittelyä. Monesti nuorella ei ole vielä työkaluja sanoittaa tunteita, mutta maalaaminen saattaa olla helpompaa, koska maalauksen ei tarvinnut olla konkreettinen kuva, vaan annettiin mahdollisuus ei-tunnistettavalle taiteelle, jonka ei siis tarvitse esittää mitään. Ja koska pidetään perusoletuksena sitä, että erilaisten taideilmaisujen kokemukset voivat saada ihmisen löytämään itsestään uusia puolia ja oppimaan itsensä ilmaisua sanattomin keinoin sekä löytämään uuden tason itseymmärrykseen (Malchiodi 2003, 135). Toisena välineenä käytimme musiikkia, joka oli myös väline tunteiden kuvaamiseen. Musiikkia soitettiin jokaisen nuoren toiveen mukaan. Se auttoi joitakin saamaan kiinni ajatuksesta, jonka halusi maalata

tai piirtää. Musiikkia oli hyvin monenlaista. Musiikki antoi hyvin keskustelun aiheita. Varsinkin päihteistä saatiin hyvä keskustelupohja joka kerralla. Ryhmäkerroilla pyrimme haastamaan nuoria ajattelemaan tunteita eri kantilta. Käytimme erilaisia välineitä, jolla tunteiden työstäminen olisi helpompaa nuorelle. Nuorten on välillä hankalaa pukea tunteet sanoiksi. Välineinä käytimme keskustelua, tunnekarttaa, musiikkia ja värejä. Useimmiten tunteiden tunnistaminen on hankalaa ja vaikka nuori löysi keinoja työstää tunnetta paperille, sen purkamisen sanoiksi oli useimmiten vaikeaa. Ryhmäkertojen edetessä tunteiden työstäminen oli helpompaa, koska oli jo päässyt tutustumaan aiemmilla kerroilla tapoihin jotka auttavat nuoria itseään tunteiden käsittelyyn. Toiminnan vuoksi taideterapiaryhmä voi terapiamuotona tuntua nuorista vähemmän uhkaavalta, koska siinä ei tarvitse ainoastaan puhua vaikeuksista, vaan saa toimia samaan aikaan (Juselius 2002, 64). Vaikka meidän kurssillamme ei haetakaan terapeutteja vaikutuksia, on tämä tärkeä asia.

Toisena tavoitteena oli herättää nuoria pohtimaan rikoksetonta elämää. Arviointikysymyksissä kysimme, toivatko nuoret esille omia tulevaisuuden suunnitelmiaan ja jos toivat, niin minkälaisia. Halusimme arviointikysymysten kautta pohtia myös sitä, että saimmeko luotua turvallisen, keskustelemaan tilanteen, ja jos se onnistui, niin millä keinoilla. Arviointiaineistona käytimme nuorten palautetta, omia havaintoja sekä osaston erityisohjaajan ja vartioiden havaintoja. Saimme nuorten kanssa hyvää keskustelua tulevaisuudesta. Varsin moni nuorista toivoi saavansa elää nuorille tyypillistä elämää, juhlia ja nauttia elämästä, kun on vielä nuori. Päihteet kiinnostavat, mutta nuoret toivoivat, että voisivat elää päihteiden kanssa sulassa sovussa normaalin elämän kanssa. Päihteinä turvallisimpina koettiin alkoholi ja kannabis. Keskustelu oli rentoa ja meidän mielestämme turvallista, tämä näkyi avoimena ja vapaana keskusteluna. Mitään kipeitä ja syviä tunteita, tai kovin henkilökohtaisia asioita ei luonnollisesti ollu tavoitteena ryhmäkeskustelussa toteuttaa. Saimme jokaisen kerran jälkeen purkaa omat tunteemme erityisohjaajan kanssa ja saimme häneltä hyviä vinkkejä, miten toimia erilaisissa tilanteissa sekä vahvistuksen omiin huomioihimme, joita olimme havainnoineet.

Kolmantena tavoitteenamme oli kurssin näkyminen positiivisena asiana myös nuorten rangaistusajan suunnitelmissa. Arviointiaineistona käytimme keskustelua vartioiden ja rikosseuraamusesimiehen kanssa. Jokainen nuori oli velvoitettu tulemaan kurssille, joten poissaoloja ei varsinaisesti tullut. Velvoitus takasi sen, että jokainen saa merkinnän rangaistusajan suunnitelmaan. Kurssi katsotaan sopivana välineenä tunteiden käsittelyyn ja siten se edistää rangaistusajan suunnitelmaa. Pohdimme erityisohjaajan kanssa ryhmään osallistumisen velvoittamista ennen ryhmäkertojen alkua ja päädyimme siihen, että on parempi velvoittaa jokainen osallistumaan. Tämä johtui siitä, että olisi ollut riskinä, ettei yksikään nuori osallistuisi näin opinnäytetyömme epäonnistuu. Tässä ratkaisussa oli sekä hyvät ja huonot puolensa, mutta katsoimme sen olevan järkevä päätös. Vaikuttiko se sitten ryhmäkertoihin jollain tavalla, sitä on hyvin vaikea sanoa. Pakottaminen tuntuu aina huonolta vaihtoehdolta, mutta tässä

kohtaa se kannatti, koska näin saimme hyvin sisältöä opinnäytetyöhömmä. Nuorten ryhmätoiminta on muutoinkin pääasiassa velvoitettua, johtuen siitä, että lähtökohtaisesti nuoret eivät halua osallistua mihinkään. Kuitenkin kun heidät lähtökohtaisesti ryhmiin velvoitetaan, huomaavat he siellä, että ryhmä onkin ”ihan ok” ja siellä voi olla mukavaakin.

7.3 Itsearviointi ja oman ammatillisen toiminnan reflektointi

Viimeistään kun aloimme toteuttaa ryhmäkertoja, ymmärsimme ettemme voi missään nimessä puhua taideterapiasta, vaan ennemminkin käytimme taideterapian teoriaa hyödyksi esimerkiksi jo aiemmin mainitulla tavalla siinä, kun rakensimme yhden tapaamiskerran sisältöä ja sitä, miten haluamme sen etenevän.

Parityöskentely ja yhdessä ohjaaminen sujuivat luontevasti. Teimme yhteistyötä monissa ryhmätöissä jo opintojen aikana. Pystyimme täydentämään toisiamme ja ohjaustilanteet sujuivat luonnollisesti. Parityöskentely oli erittäin hyödyllistä koko opinnäytetyöprosessissa, sillä jos toinen jäi jumiin työskentelyssä, niin toinen pystyi jatkamaan ja samalla auttamaan toista eteenpäin. Tiimityöskentely oli meillä molemmilla jo ennestään vahvana. Oli erittäin hyödyllistä, että molemmat pystyivät peilaamaan omia tuntemuksia ja ajatuksia parin kanssa. Annoimme palautetta myös toisillemme avoimesti. Yhdessä tekeminen vaatii ponnisteluja molemmilta sekä se vaatii sitoutumista ja joustamista koko opinnäytetyön prosessin aikana, jotta molempien onnistuminen ja valmistuminen on kiinni yhteisestä ponnistelusta.

7.3.1 Rikon itsearviointi

Henkilökohtaisena oppimisprosessina opinnäytetyön tekeminen oli suuri loikkaus sivusta seuraajasta itsenäiseksi tekijäksi. Opinnäytetyön aiheeseen minut sai tarttumaan kiinnostukseni nuorisovankeja, taideterapiaa ja rikoksettoman elämän tematiikkaa kohtaan. Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen vaatii paljon kykyä verkostoitua, oma-aloitteisuutta sekä epävarmuuden sietokykyä. Projekti opetti toimimaan aloitteellisena ja vastuullisena kehittäjänä sekä ottamaan vastaan haasteita. Paineensietokykyäni, kärsivällisyyteni ja vuorovaikutusosaamiseni kehittyi eri vaiheissa. Kohtaamisen taito ja toisen henkilön empaattinen kuunteleminen saivat uudenlaisen merkityksen. Havainnointikykyäni ja reflektiotaitoni vahvistuivat koko opinnäytetyön aikana.

Tein opinnäytetyön yhdessä Johannan kanssa. Parityöskentelyn ansiosta opin tekemään yhteistyötä uudella tavalla, kun kyseessä on iso projekti. Opin myös tekemään yhdessä sen sijaan, että tekisin kaiken itse. Parityöskentelyn koin opinnäytetyötä tehdessä hyödylliseksi, kun omia ajatuksia sai usein peilata toisen kanssa. Asioihin sai näin toisenlaista näkemystä, joka auttoi pääsemään eteenpäin. Parityöskentely vaatii joustavuutta ja sitoutumista ja luottamusta siihen, että molemmilla päämäärä on sama, eli opinnäytetyön loppuun saattaminen.

7.3.2 Johannan itsearviointi

Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus oli kokonaisuudessaan suuri projekti. Olihan se tiedossa jo etukäteen, mutta ehdottomasti juuri tämän toiminnallisen opinnäytetyön laajuus kuitenkin pääsi yllättämään. Toiminnan lisäksi otimme paljon selvää asioista, luimme tutkimuksia ja teoriaa sekä kävimme jatkuvasti keskustelua sekä työelämän yhteistyökumppanin kanssa, että keskenämme. Puhumattakaan tietysti kirjoittamisen eri vaiheista; heti ryhmän jälkeen kahdestaan ryhmäkerran purku ja ajatusten ylös kirjoittaminen, puhtaaksi kirjoittaminen ja tekstin tarkastus. Kaikille se ei välttämättä olisi suurikaan työ, mutta tämä meidän yhdistelmämme keskittymishäiriötä ja lukihäiriötä, toi kyllä ehdottomasti omat haasteensa.

Meillä parityöskentely sujui mielestäni luontevasti, monestakin syystä. Olemme olleet ystäviä opintojen alusta saakka ja tehneet paljon ryhmätöitä yhdessä. Olemme myös molemmat rehellisiä ja välittämme löytyy luottamusta. Vaikka Riko otti rauhassa joidenkin kirjoitustöiden kanssa, tiesin, että hän kyllä hoitaa oman osuutensa ja pystyin myös hoputtamaan, jos tilanne sitä vaati. Tiesin myös, että Riko potkii minua eteenpäin, kun vuorostaan minulle tulee liian pitkä luova tauko työskentelyssä. Olemme persoonina melko erilaisia, mutta se oli loppujen lopuksi rikkaus tässäkin tapauksessa. Totta kai olisimme voineet suunnitella sen vuoksi enemmän työskentelyn jakamista, kun minulla oli ryhmien vetämisessä lopulta isompi rooli. Minulta tulee luonnostaan ihmisten edessä oleminen ja ryhmiä olenkin vetänyt lähihoitajana jo useita vuosia. Totta kai hyvä ryhmänvetäjä osaa antaa tilaa muillekin, ja sitä olenkin paljon ryhmien jälkeen miettinyt. Varmasti itsellä on kehittymisen paikka.

Meillä oli tavoitteena oppia käyttämään taideterapiaa työvälineenä. Uskon että ainakin tietoisuutemme taideterapiasta kasvoi todella paljon ja jatkossa olisi helpompaa käyttää taideterapiaa eri tilanteissa. Tai no, ehkä sanoisin kuitenkin, että käyttää *taidetta*, ja sen kautta asiakkaasta riippuen terapiaa. Ymmärrän hyvin osan nuorista ilmaiseman mielipiteen siitä, ettei ryhmästä tunteiden käsittelyn kautta ollut hyötyä. Jos ei ole koskaan vaikkapa maalanut tai piirtänyt mitään, voi olla vaikea päästä sellaiseen mielentilaan, että sen kautta tunteuksiaan käsittelisi. Itse näkisin, että ainoastaan niin, että maalaa jonkin vaikkapa traumaattisen tilanteen ja samalla purkaa tilannetta puhuen, voisi olla minulle itselleni hyödyllistä. Mutta ihmisiä on erilaisia ja samoin tunteiden käsittelytapoja. Toisena tavoitteena oli koko projektin onnistunut loppuun vieminen. Totta kai tätä kirjoittaessa kirjoituspuolella on vielä tekemistä, mutta ryhmät on saatu pidettyä, joten se vähin tavoitteen saavuttamiseksi on tehty. Vastuu työskentelystä on koko ajan jakautunut meillä tasaisesti, ja siinä ei ole missään vaiheessa mielestäni ollut mitään ongelmaa. Aikataulun kanssa oli ainoastaan ongelmia siksi, että opinnäytetyön suunnitelman kanssa aikataulu venyi. Sen vuoksi jouduimme sopimaan ryhmän alkamista useampaan kertaan.

Asetimme kolmanneksi tavoitteeksi ryhmänvetotaitojen kehittymisen. Sanoisin, että ainakin itsevarmuuteni kehittyi ryhmäkertojen edetessä. Nuoret olivat todella haastava ryhmä, ja oli

kertoja, jolloin heitä ei huvittanut keskittyä sekä kertoja, jolloin ei huvittanut maalata mitään. Oliko se sitten ryhmänvetäjien huonoutta vai nuorten keskittymiskyvyn puutetta, vaikea sanoa - ehkä molempia. En näe, että meidän olisi pitänyt olla erityisesti tiukempia, koska saimme kuitenkin luotua nuoriin hyvän kontaktin. Jos olisimme pakottaneet toimimaan tietyllä tavalla tai käskeneet heitä esimerkiksi olemaan hiljempaa ja keskittymään enemmän tekemiseen, luulen että väliimme olisi kasvanut valtava muuri. Nyt pienissä hetkissä ja pienissä asioissa pääsimme nuorten kanssa samalle aaltopituudelle ja keskusteluyhteys oli hetkittäin auki. Uskon, että nuorten kanssa luottamuksen luomiseen menee sen verran kauan, ettei luottamus synny vielä viiden kerran ryhmässä. Varsinkaan näin, että vetäjät ovat lähtökohtaisesti lähes tuntemattomia. Opinnäytetyön kirjoitus on edennyt tasaiseen tahtiin koko kevään ajan. Taktiikkamme oli hyvä, kaikki ryhmäkerrat kirjoitettiin auki todella nopeasti kerran jälkeen.

8 Pohdinta

Tässä pohdinnassa käsittelemme sitä, miten otimme työtä tehdessämme huomioon eettisyyden ja luotettavuuden. Lisäksi arvioimme laajasti työmme hyödyllisyyttä ja kehittämisehdotuksia, jaotellen kehittämisehdotukset kohderyhmään, ryhmänvetäjiin, sisältöön sekä aika-tilaan. Kerromme myös Nurjapuoli Ry:n toiminnasta.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden lähtökohtana on, että hyvien tieteellisten menettelytapojen noudattaminen takaa tutkimuksen uskottavuuden ja luotettavuuden. Kaikissa oppiaineissa ovat samat peruslähtökohdat hyvälle tutkimukselle. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää taitoja, tietoja ja hyviä toimintatapoja. Ohjeissa korostetaan, että koko tiedeyhteisölle kuuluu vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu se, että tutkimustyössä noudatetaan rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Tutkimuksissa tulee myös soveltaa eettisesti kestäviä tutkimus-, tiedonhankinta-, ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksessa pitää myös ottaa huomioon muiden tutkijoiden työ ja antaa sille tarvittava arvo ja merkitys omassa työssä. Hyvä tutkimus on myös yksityiskohtaisesti suunniteltu, toteutettu ja raportoitu. (Kuula. 34-35.)

Eettiset kysymykset ovat myös hyvin tärkeitä ottaa huomioon tutkimusta tehdessä, koska epäeettisyys voi viedä perustan tehdyiltä työltä. Tekijät ratkaisevat monia kysymyksiä prosessin eri vaiheissa ja tekevät päätöksiä etiikkaan liittyen. Eettiset periaatteet koskevat tutkimusprosessia kaikkein vaiheiden ajan. (Kylmä & Juvakka 2007, 137.) Esimerkkejä eettisistä periaatteista ovat muun muassa rehellisyys, haitan välttäminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, luottamus, oikeudenmukaisuus ja kunnioitus. Laadullisessa tutkimustyössä ilmiö kuuluu ihmisen omaan elämään, jolloin eettisissä kysymyksissä kajotaan näihin seikkoihin. Mitä arkaluontoisempi ja vaikeampi aihepiiri on, joutuu tutkimuksen tekijä tarkastelemaan näitä seikkoja sitä enemmän. (Kylmä & Juvakka 2007, 147.) Jotta tutkimukseen osallistujalle ei

aiheudu aiheetonta haittaa, laaditaan osallistujille myös tiedote, jossa kerrotaan tutkimuksesta ja sen eri vaiheista. (Kylmä & Juvakka 2007, 149).

Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää aina tutkimusta ja tutkimukselliseen työhön liittyy aina eettisiä kysymyksiä. Meidän opinnäytetyömme ei varsinaisesti ole tutkimus, mutta lopputulosta pitää kuitenkin tarkastella tutkimuseettisin kysymyksin ja hyvään tieteelliseen käytäntöön nojaten. Työssämme aloitimme kertomalla kohderyhmälle, millainen ryhmä on kyseessä. Painotimme turvallisuutta ja luotettavuutta. Ryhmiä vetäessämme ja opinnäytetyötä kirjoittaessamme, muistimme hyvän etiikan. Kun haastattelimme nuoria esimerkiksi palautetta pyydetäessä, pidimme huolen, ettei heitä voi mitenkään tunnistaa tekstistä. Supistimme ylipäättään informaatiota, suojataksemme nuorten anonymiteettia. Lopulliseen työhön päätyvät nuorten puheet muokattiin niin, että niistä poistettiin murteet ja puhekielisyys. Liian yksityiskohtaiset tarinat joko muokattiin mahdollisuuksien mukaan, tai jos se ei onnistunut, jäi tarina pois lopullisesta työstä. Kaikki haastatteluaineisto myös tuhoetaan asianmukaisella tavalla viimeistään, kun opinnäytetyö valmistuu. Eettisyyden näkökulmasta pohdimme myös, miten aiomme kutsua nuoria, ja päädyimmekin sanaan *nuori*, esimerkiksi sen sijaan että kutsuisimme heitä vangeiksi.

Ryhmäkertoja järjestäessämme otimme huomioon myös nuorten iän ja elämäntilanteen. Suunnitelmana oli soittaa heidän toivomaansa musiikkia, jotta tilanteeseen päästään virittävään. Musiikki on monissa tilanteissa loistava keino herättää tunteita, mutta se toimii myös todella voimakkaana muistojen palautuskeinona. Tämän vuoksi riskinä saattavat olla positiiviset muistot esimerkiksi huumeiden käyttämisestä. Oletimme että näin voi käydä, joten olimme valmistautuneet rajaamaan keskustelua. Kaikkea keskustelua saattaa rajoittaa ryhmäpaine, joten annoimme jokaiselle myös mahdollisuuden kirjottaa tunteitaan tai muistojaan ylös, jos hän ei halua purkaa tunteitaan kaikkien nuorten kuullen. Tilanteeseen vaikuttaa varmasti myös jollakin tasolla se, että nuoret on veloitettu osallistumaan ryhmään. Kurssin toiminnan luotettavuutta pyrimme lisäämään niin, että kyselimme nuorilta palautetta muulloinkin, kuin vain viimeisellä kerralla. Meillä oli harjoittelun aikana aikaa käydä osastolla myös muina kuin ryhmäkertoina, joten pääsimme jututtamaan nuoria. Myös ryhmäkertojen aikana seurasimme sekä yksilöiden että koko ryhmän kehitystä. Palautekerran luotettavuutta heikensi ryhmäpaine, sillä tila oli sen kaltainen, etteivät nuoret saaneet riittävää yksityisyyttä kirjallisen palautteen kirjoittamiseen.

Anoimme Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköltä tutkimusluvan, jota tarvitsimme ryhmän järjestämiseen ja aineiston keräämiseen. Haimme myös tutkimusluvan Helsingin vankeilan johtajalta sekä kävimme keskustelua osaston erityisohjaajan kanssa, joka huolehtii nuorten päiväohjelmista. Otimme alusta pitäen tietosuojakysymykset huomioon. Keräsimme heti ryhmän alussa osallistujilta suostumuslomakkeen, jossa he lupautuvat antamaan taideteoksensa meidän opinnäytetyömme käyttöön. Lomakkeessa luvataan myös, ettei heidän henki-

öllisyytensä paljastu opinnäytetyössä. Allekirjoittamalla suostumuslomakkeen, he varmistuivat siitä, että heitä käsitellään anonyymisti. Olemme säilyttäneet opinnäytetyöhön liittyvät luvat ja aineiston niin, että ne eivät ole olleet kenenkään muun saatavilla. Opinnäytetyön valmistuttua hävitämme kaiken siihen liittyvän aineiston asianmukaisesti.

8.2 Hyödyllisyys ja kehittämis ehdotukset

Tässä kappaleessa pohdimme, oliko tästä opinnäytetyöstä hyötyä, ja jos oli, niin kenelle, sekä miten vielä itse kehittäisimme ryhmää. Meille tärkeintä oli, että nuoret hyötyvät ja viihtyvät ryhmäkerroilla ja tiesimme sen olevan haaste. Toisena tärkeänä asiana pohdimme etukäteen sitä, että vaikka nuoret eivät pitäisikään ryhmästä, saisimme silti selvitettyä syitä sille ja näin kehitettyä kuitenkin toimivan konseptin jatkoa ajatellen. Meillä ei kummallakaan ollut etukäteen osaamista taideterapiasta, mutta se ei estänyt pitämästä ryhmiä ja viemästä projektia loppuun saakka. Tässä kappaleessa pyrimme siis antamaan ajatuksia myös heille, jotka tämän tyylistä taideryhmää haluavat pitää.

8.2.1 Kohderyhmä

Kohderyhmänä nuoriso oli haasteellinen. Kävimme paljon keskustelua siitä, millä saamme heidät keskittymään hetkeen ja toisaalta myös puhumaan aiheesta, eli miten saada nuoret fokusoimaan energiansa käsillä olevaan asiaan. Myös ryhmädynamiikka huolestutti, koska jo ennakkoon oli tiedossa, että joukossa on vankilahierarkian mukaisesti johtavampia sekä alistuvampia nuoria. Nämä johtavammat persoonat tavallaan loivat myös sen asenteen, joka ryhmäkerroilla vallitsi. Jos heitä huvitti maalata, niin muitakin huvitti, ja jos he halusivat puhua, niin muutkin puhuivat. Omalla tavallaan oli todella mielenkiintoista myös nähdä sellaista hiljaista valtaa, jota parilla nuorella oli muihin.

Osa nuorista varmasti hyötyi ryhmästä. Mieleen jäi erityisesti yksi nuori, joka kertoi tykänneensä aiheista ja erityisesti menneisyyden teemasta. Kehitysehdotuksena voisimme ajatella tilan valintaa uudelleen, sillä nuorten kanssa olisi ollut hyödyllistä, että tilaa olisi ollut enemmän. Olisimme näin myös saaneet nuoret selkeämmin erotettua toisistaan, ja yksilöihin keskittyminen ja heidän kanssaan keskustelu tekemisen ohessa olisi ollut paljon helpompaa. Nyt yksilöt jäivät ryhmän alle ja keskustelua käytiin koko joukon kesken. Totta kai pyrkimys oli huomioida yksilöitä, mutta se asetti aina nuoren tavallaan "esille", kun koko ryhmä oli ja kuunteli tämän ympärillä. Parhaita olivat ne hetket, kun kaksi nuorta ja vetäjä kävivät keskustelua, ja silloin keskustelu oli luontevimmillaan.

Kohderyhmänä taideryhmälle voi kuitenkin olla ketkä tahansa. Vanhemmat vangit esimerkiksi saattaisivat olla oivallinen ryhmä, sillä heillä keskittymiskyky ja ehkä jopa muutoksenhalu voivat antaa ryhmälle hyvän pohjan. Erityisesti vankiryhmässä tulisi kuitenkin aina muistaa ottaa huomioon ryhmässä jo vallitsevat tekijät, joihin ei voi vaikuttaa. Myös rentouden luominen tilanteeseen kokoonpanoon sopivalla tavalla on todella tärkeää. Luodaanko se sitten kes-

kustelulla, tutustumisella vai juurikin esimerkiksi musiikilla, kuten me teimme, on ryhmästä itsestään kiinni. Meillä musiikki toimi hyvin, koska silloin kun puheenaiheet eivät ottaneet tulta alleen, antoi musiikki aina keskustelunaihetta. Joka tapauksessa vasta kokeilut käytännössä osoittavat, miten kurssimme toimisi modifioituna toisen tyyppisiin tarkoituksiin tai toisen tyyppisille ryhmille pidettynä.

8.2.2 Vetäjät

Pohdimme jo opinnäytetyömme suunnitelmavaiheessa sitä, minkälaisen vastaanoton saamme ryhmänvetäjinä. Statuksessamme oli muutama tekijä, jotka olisivat mahdollisesti voineet aiheuttaa haasteita. Kun aloitimme ryhmien vetämisen, olimme harjoittelijoina vartijoiden mukana. Vartijan status olisi voinut tuoda haasteen ryhmän vetämiseen, koska perinteinen ajattelutapa vartijan ja vangin väliseen suhteeseen, on valta ja auktoriteetti, jota vartijoilla on. Vartija on se, joka kieltää ja vahtii sääntöjen noudattamista, sekä sulkee ovet iltaisin. Vartijoiden täytyy rajata tilanteita välillä todella voimakkaasti, sekä pahimmassa tapauksessa kun perusoikeuksia joudutaan rajoittamaan, kajota vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Asetelma asettaa suhteen luomiselle luonnollisestikin haasteita. Koimme kuitenkin, että nuoret eivät ajatelleet meitä vartijoina ainakaan sataprosenttisesti, eikä se täten aiheuttanut hankaluuksia ryhmään. Siirryimme myös ryhmäkertojen edetessä rikosseuraamusesimiesvaiheeseen harjoitteluissamme, joten harjoittelussa pääsimme olemaan kontaktissa nuoriin enemmän viestinviejinä esimiehille, jonka nuoret kokivat selkeästi enemmän positiivisena. 10 viikon harjoitteluumme kuului siis ensin viisi viikkoa vartijana ja sen jälkeen viiden viikon tutustuminen esimiesten työhön.

Kohtaamisessa ja suhteen luomisessa nuoriin haastetta toi enemmänkin se, että olimme hiukan tuttuja, mutta emme kuitenkaan selkeästi tuttuja vangeille. Etukäteen asiaa pohtiessa mietimme asian niin, että siitä voi olla meille hyötyä, että nuoret eivät tunne meitä kunnolla. Kuitenkin ryhmäkertojen aloituksen venyessä, nuoret näkivät erityisesti Johanna melko paljon, ja pääsivät näin tekemään tuttavuutta. Vierailimme myös yhdessä osastolla paljon. Samanaikainen tuttuus ja kuitenkin luottamuksen puute asettivat pienen hankaluuden. Koimme, että nuorilla oli ryhmäkerroilla voimakkaat roolit päällä, ja se esti heitä ottamasta tekemisestä ja keskustelusta kaikkea irti. Luottamusta ei myöskään näin lyhytkestoisen kurssin aikana päässyt syntymään. Keskustelut, joita ryhmässä käytiin, pysyivät samalla melko pinnallisella tasolla alusta loppuun.

Olisimme itse ryhmän vetäjinä voineet kehittää toimintaamme niin, että olisimme jakaneet esimerkiksi etukäteen mietityt keskustelunaiheet selkeästi puoliksi. Nyt lähdimme ryhmäkertoihin hiukan liian luottavaisin mielin keskustelun etenemisestä ja siitä, että vetovastuu jakautuu automaattisesti sopivasti molemmille. Ei olisi ollut huono asia myöskään pohtia etukäteen enemmän, mihin suuntaan haluamme keskustelua viedä. Selkeä kehittämis ehdotus olisi siis teemojen strukturointi ja aiheiden miettiminen etukäteen. Taskuun voisi esimerkiksi

mieltä valmiita aiheita niihin tilanteisiin, kun keskustelu tyrehtyy. Meillä vahvuutena olivat onneksi ryhmänvetotaidot, joten katastrofia ei päässyt tapahtumaan, mutta paremmalla valmistautumisella ryhmät olisivat menneet vielä paremmin.

Nuoret toivat tärkeänä, olennaisena palautteena esille, että olisivat toivoneet ryhmänvetäjiltä parempaa osaamista taiteen tekemisestä, eli vinkkejä maalaamiseen. Tällä kurssilla keskiytettiin enemmän keskustelupuoleen, itse maalaustaitojen puuttuessa. Meidän tapauksessamme vetäjillä ei itsellään ollut taiteen tekemisestä kokemusta tai ammattitaitoa antaa siihen ohjausta. Kurssin kehittämisehdotuksena on siis myös se, että ryhmän vetäjillä olisi itsellä taiteellista osaamista, jotta ohjaaminen siltäkin kannalta on mahdollista.

8.2.3 Aikataulu

Aikataulumme ryhmien toteuttamiselle oli opinnäytetyömme tapauksessa paras mahdollinen. Oli yksinkertaisesti sanottuna täysin mahdotonta saada ryhmäkertoja järjestettyä mitenkään toisin, koska ryhmäkertojen aikatauluttaminen osaston kalenteriin oli todellinen haaste. Kuten aiemmin tässä työssä olemme kertoneet, nuorilla on paljon ohjelmaa, joten osaston kalenteri on jo lähtökohtaisesti melko täynnä. Ajallisesti rajoittavaa oli tietysti myös vankilan aikataulut ja niiden joustamattomuus. Saimme kuitenkin sopivilla aikaväleillä ryhmät toteutettua, ja olemme aikatauluun tyytyväisiä. Yksittäisen ryhmäkerran ajankäyttö oli sopiva, kun käytimme yhteen ryhmäkertaan noin tunnin. Siinä meillä oli aina joustonvaraa, koska olimme varanneet puolitoista tuntia ryhmäkertaa kohden. Ryhmäkerroilla ei tullut tilanteita, ettei joku olisi ollut valmis, tai että olisimme joutuneet jarruttamaan keskustelua.

Kurssin kannalta tiiviimpi aikataulu olisi parempi. Ehkä jopa kaksi kertaa viikossa tapahtuvat tapaamiset olisivat sopivasti, jotta aihe pysyisi pinnalla. Jatkojalostuksena voisi myös lisätä kertojen välille annettavat tehtävät, tällöin voisi itsenäisesti, tai miksei esimerkiksi myös yksilötapaamisilla, pohtia omia tunteitaan teemaa kohtaan. Meillä tunnekeskustelut eivät oikein ottaneet tulta alleen, joten itsenäinen työskentely voisi helpottaa sitä. Tietysti yksilötapaamisen järjestäminen ryhmäkertojen välille on melko absurdi ajatus, mutta jossakin ympäristössä ja taitavalla ajankäytöllä se voisi onnistua hyvin. Tunteet ovat mielestämme aiheena sitä laatua, ettei niistä lähdetä keskustelemaan ihan tuosta noin vain, joten tunteiden tunnistamisen ja käsittelyn alustus olisi varmasti ryhmän kannalta hyvä idea.

8.2.4 Sisältö

Alustimme aiemmissa kappaleissa hieman jo ryhmien sisältöä ja edellisessä kehitysehdotuksena mainitsimme tunteiden käsittelyn ja pohtimisen ryhmäkertojen välissä esimerkiksi yksilötyöskentelyn keinoin. Ryhmien teemat toimivat mielestämme hyvin ja menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus ovat varsinkin vankityössä puhuttavia aihepiirejä, jokainen omalla tavallaan. Pohdimme edelleen sitä, olisiko meidän pitänyt mieltä etukäteen apusanoja ja aiheita, kun nyt luotimme vahvasti ryhmänvetotaitoihimme sekä aiheen mielenkiintoisuuteen. Ehkä olisi,

mutta onneksi myös vähälläkin valmistautumisella saimme ryhmäkerrat hienosti vedettyä. Omalla tavallaan ajattelemme, että liian tarkat aiheet ja niissä pysyminen olisi saattanut myös tyrehtyttää keskustelua. Yhteenvetona voisi olla se, että jokaisen ryhmänvetäjän tulee löytää oma tapansa toimia, ja yhtä oikeaa tapaa ei varmastikaan ole.

Vankilassa menneisyyden pohtiminen on varmasti yksi tärkeimpiä aiheita. Jokaisen vankilaan joutuneen menneisyydessä on tapahtunut jotakin vakavaa, joka on johtanut vankeustuomiin. Ehdottomaan vankeuteen ei joudu eikä pääse, ellei syllisty joko törkeään tai tavanomaisempien / lievempien rikosten uusimiseen. Mielestämme on tärkeää käsitellä menneet tapahtumat, jotta voi sitten kääntää katseen eteenpäin. Tähän voi tietysti ottaa monenlaisia katselukulmia. Lähdetäänkö tilannetta purkamaan ihan lapsuudesta asti, vai onko vaikkapa nuoruusiässä tapahtunut sellaisia asioita, jotka ovat johtaneet rikolliseen elämään? Nykyhetkessä voi viedä keskustelua siihen suuntaan, minkälaisia tunteita vankilassa oleminen herättää. Keskustelu voi tällä ryhmäkerralla ottaa minkälaisen suunnan tahansa riippuen kohde-ryhmästä. Osalla saattaa olla voimakasta ahdistusta vapauden menettämisen vuoksi, kun toinen taas kokee, että vankilassa on todella hyvä olla kotioloihin verrattuna. Me haimme keskustelussa tuntemuksia turvallisuuden tunteesta; onko olo turvallinen vankilaympäristössä. Osa koki vankilan ympäristönä turvalliseksi, mutta totta kai tunteisiin vaikuttivat myös muut osaston nuoret. Tulevaisuus teemaan meillä oli kaikista vahvin luottamus etukäteen. Odotimme aurinkoisia maalauksia ja iloisia tunteita. Kuitenkin nuorilta tuli myös esille ahdistusta ja jopa pelkoa tulevasta, kuinka tulee pärjäämään ja pystyykö pysymään niin sanotusti kaidalla tiellä. Yksi maalaus erityisesti näyttää sen, että vapautuessa (tai valvottuun koevapauteen päästessä) edessä on kaksi reittiä, ja toinen niistä on pakko valita.

Meillä on kehitysideoita myös palautteeseen liittyen. Toteutimme palautteen antamisen sekä suullisesti keskusteluna porukalla, että paperisena itsenäisesti täytettynä. Ryhmätilanteessa itsenäinen palautelomakkeen täyttäminen ei ollut erityisen hyvä ajatus, sillä yksityisyyttä ei tilanteessa ollut lainkaan. Kysymyksistä käytiin keskustelua ja olemme melko varmoja, että osa olisi täyttänyt lapun eri tavalla, jos toinen nuori vieressä ei olisi kommentoinut asiaa. Sosiaalinen paine siis vaikutti asiaan. Palautteen keräämiseen olisi siis varmasti ollut paljon parempiakin keinoja. Yhden nuoren kanssa kävimme keskustelua palautteenannon jälkeen, jolloin hän kommentoi ryhmää hiukan eri tavalla ja paljon positiivisemmin kuin mitä hänen palautelomakkeensa oli. Jos olisi ollut aikaa, olisimme jutelleet kaikkien kanssa yksittäin ja pyytäneet palautetta myös tällä tavalla, eli yksilökohtaisesti kasvotusten tai tavalla, joka mahdollistaa nimettömänä pysymisen ja sitä kautta takaa objektiivisuuden.

8.2.5 Nurjapuoli Ry

Tällä hetkellä taidetoimintaa vankiloissa järjestää Nurjapuoli Ry, joka on perustettu Imatralla vuonna 2015. Nurjapuoli Ry on perustettu edistämään taiteen ja kulttuurin parempaa saavutettavuutta sekä osallisuutta. Hankkeita ja projekteja toteutetaan erityisesti erilaisissa lai-

toksissa, kuten vankiloissa, psykiatrisissa hoitolaitoksissa, lastensuojelulaitoksissa, vanhusten hoivakodeissa, vastaanottokeskuksissa, turvakodeissa sekä muissa kuntouttavaa työtä tekevien tahojen yksiköissä. Vankiloissa Nurjapuoli Ry vastaa kuvataidetoiminnasta vuoden 2020 maaliskuuhun saakka. (nurjapuoli.com.)

Tämän opinnäytetyön loppuvaiheessa kysimme sähköpostitse Nurjapuoli Ry:ltä vinkkejä tämän tyylisen toiminnan järjestämiseen. Olisi ollut tietysti hyödyllisempää kysellä aiheesta aikaisemmin, mutta jatkon kannalta saimme hyviä kommentteja Nurjapuoli Ry:n vankilataidetoiminnan vastaavalta ohjaajalta. Hänen mielestään muuttuvat tekijät tuovat omat haasteensa vankilassa työskentelyyn. Muuttuvia tekijöitä voi olla esimerkiksi projektin ajankohta, vankilan erityispiirteet tai se, onko ryhmässä tutkinta- vai vankeusvankeja. Jotta toiminta saadaan onnistumaan, tärkeää on hyvä suunnittelu sekä joustaminen. Nurjapuoli Ry:n ryhmissä painotetaan enemmän yksilökohtaisia tavoitteita ryhmäkohtaisten tavoitteiden sijaan. Projektin tavoitteet riippuvat vastaanottavasta vankilasta ja heille muokatusta toiminnasta. Kokonaisuudessaan ryhmäkohtainen tavoite voi olla se, että projektissa käydään läpi kaikki teosten luonnostelusta aina viimeistelyyn sekä näyttelyn järjestämiseen liittyvien asioiden hoitamiseen. Yksilökohtaiset tavoitteet taas riippuvat muun muassa yksilön taidetyöskentelytaustasta. Huolimatta osallistujan lähtötasosta, pääsee toiminnassa haastamaan itseään yksilönä sekä ryhmässä. Ryhmäkoot Nurjapuoli Ry:n toiminnassa vaihtelevat, enimmillään osallistujia voi olla 7 henkilöä / ohjaaja ja 12 henkilöä / 2 ohjaajaa. Laitosympäristö ja tilat vaikuttavat myöskin ryhmäkokoihin. Toiminnan kesto on yleensä 2-3 kuukautta, ja se sisältää yhteensä 150 tuntia ohjattua toimintaa vangeille. Useimmiten ohjaustunnit jakautuvat kahdelle ryhmälle. Kuitenkin erilaisia variaatioita tuntien käyttämiseen on, ja niitä muokataankin niin, että se on vankilalle mahdollisimman hyödyllistä. Esimerkiksi voidaan järjestää tiiviimpi kokonaisuus vähemmällä ohjauskerroilla tai vaikkapa niin, että tunnit jaetaan useamman ryhmän kesken. Toimintaa järjestetään yleensä 2-3 päivänä viikossa, jolloin ryhmälle tulee ohjausaikaa 3 tuntia. Kuitenkin toimintakerrat voivat vaihdella

Nurjapuoli Ry:n kommentteihin tutustuttuamme, olemme todenneet, että olimme oikeilla jäljillä kurssiamme järjestäessämme. Jos olisimme saaneet kommentit ennen ryhmäkertoja, ainakin olisimme vankien kanssa luoneet heille yksilökohtaisia tavoitteita kurssille. Olisimme sitten pohtineet enemmän esimerkiksi ajankäyttöä, tai olisiko siihen ollut edes mahdollisuutta, on vaikea arvioida. Olemme koko ajan tiedostaneet, että enemmän aikaa olisi ollut parempi ja pohdinnoissa sekä kehitysideoissa otamme asiaan myöskin kantaa.

Lähteet

Painetut:

Antila, R, Hagman, H, Juselius, T, ym. 2002. Taideterapia. Teema: Ryhmätaideterapia. Helsinki: Valopaino Oy.

Aulio, H. 2008. Kuvataideterapian historiaa ja suuntauksia. Teoksessa L. Girardi, J. Ihanus, R. Laine & M. Ropponen (toim.) Suhteessa kuvaan - kuvataideterapian teoriaa ja käytäntöä. Espoo: Redfina Oy.

Barkman, J. & Virtanen, P. 2002. Oma elämä kantaa. Elämäkertaketju - Ilmaisutaidot lastensuojelussa syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Teoksessa I. Sava & M. Bardy (toim.) Taiteellinen toiminta, elämäntarinat ja syrjäytyminen. SYREENI:n Taimi-projekti 2001-2003. Työpaperit. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja F 21. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu, 25-34.

Hakala, J. 1999. Opinnäytetyö luovasti. Kehittämis- ja tutkimustyön opas. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hentinen, H. 2007b. Ekspressiivinen taideterapia. Teoksessa M. Rankanen, H. Hentinen & M-H. Mantere Taideterapian perusteet. Helsinki: Duodecim.

Hentinen, H. & Mantere, M-H. 2007. Suomalaisen taideterapian lyhyt historia. Teoksessa M. Rankanen, H. Hentinen & M-H. Mantere Taideterapian perusteet. Helsinki: Duodecim.

Honkatukia, P. & Kivivuori, J. 2006. Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Bookwell oy.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Malchiodi, C. 2003. Taideterapian käsikirja. The Guilford Press.

Marttila, N. Pokki, K. Talvitie-Kella, T. 2008. Ammattina ryhmän ohjaaminen - Ohjausprosessi ryhmänohjaajien kokemana ja kertomana. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Onnismaa, J. Pasanen, H. Spanger, T. (toim.) 2000. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Ohjauksen lähestymistavat ja ohjaustutkimus. Juva: WS Bookwell Oy.

Rankanen, M. Hentinen, H. Mantere, M-H. 2010. Taideterapian perusteet. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Ruononen, R. Nummenmaa, A. Koivulahti, M 2000. Ryhmänohjaus muutoksen mahdollisuuden maisemana. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen, T. Spanger 2000. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Ohjauksen lähestymistavat ja ohjaustutkimus. Juva: WS Bookwell Oy.

Saarnivaara, M. 1993. Lapsi taiteen tulkitsijana. Jyväskylä: Kirjapaino Oma Ky.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Tampere: Suomen yliopistopaino - Juvenes Print Oy.

Vilka H., Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Aivoliitto. 2018. Musiikki antaa aivoille siivet. Luettu 29.11.2019.
<https://www.aivoliitto.fi/aivoterveys/mieli/musiikki-antaa-aivoille-siivet>

H. Niemi. 2015. Haaste 2015. Luettu 1.4.2019
<https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste42014/lastenjanuortenrikoksentekeijoidenseuraamukset.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2019. Luettu 10.3.2019.
<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat/helsinginvankila.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017. Vankien tulo-opas. Luettu 3.3.
https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/toimipaikkojenliitetiedostoja/Ctr7CcQE/Hev_Opas_vangeille_2017.pdf

Rikosseuraamuslaitos. 2013.
<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat.html>

Vankiterveydenhuolto. Luettu 3.3.2019. <https://www.vth.fi/>
Nurjapuoli Ry. Luettu 1.11.2019. <https://nurjapuoli.com/>

Martat. Luettu 7.11.2019. <https://www.martat.fi/marttayhdistykset/keski-lahden-martat/hieman-historiaa/>

Liitteet

Liite 1: Suostumuslomake nuorille	55
Liite 2: Tutkimuslupa.....	56
Liite 3: Palautelomake	58

Liite 1: Suostumuslomake nuorille

Riko Laakso
Johanna Virtanen

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISEEN

Laurea-ammattikorkeakoulu, Tikkurilan kampus

Olen saanut kirjallista tietoa opinnäytetyön sisällöistä sekä sen tavoitteista (ks. Liite).

- Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan opinnäytetyön toimintaan ja haastatteluun
- Henkilötietoja ei kerätä, joten tutkimusrekisteriä ei synny
- Antamiani vastauksia ei voi yhdistää minuun jälkikäteen opinnäytetyön kirjallisessa tuotoksessa
- Kaikki vastaustiedot ovat luottamuksellisia

Minulle on selvitetty opinnäytetyön tarkoitus ja siinä käytettävät tiedonkeruumenetelmät (keskustelut, palaute, tuotokset). Olen tietoinen siitä, että opinnäytetyöhön osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia.

Suostun siihen, että antamiani tietoja ja tiedonkeruussa saatua materiaalia käytetään kyseisen opinnäytetyön tarpeisiin sekä sen loppuraportointiin/esittämiseen. Voin halutessani pyytää, ettei kertomiani asioita sisällytetä opinnäytetyön lopulliseen versioon.

Tämä suostumus on kaksiosainen. Toinen osa tulee haastateltavalle ja toinen opinnäytetyön tekijöille.

Päiväys ja paikka _____

Opinnäytetyöhön osallistuvan haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

(Vastaajien tiedot eivät tule näkyviin, suostumuslomakkeet kansioidaan ja säilytetään lukitussa tilassa Laureassa)

Laurea-ammattikorkeakoulu

Riko Laakso
Johanna Virtanen
KUVAAUS OPINNÄYTETYÖSTÄ

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on suunnitella ja toteuttaa taidetoimintaa Helsingin vankilan nuoriso-osaston vangeille, eli 17-25-vuotiaille nuorille aikuisille. Rikosseuraamusalan sosionomiopintoihin kuuluvan opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa taideterapiakurssi, joka tukisi omalta osaltaan osallistuneiden nuorten voimaantumista ja rikoksettomaan elämään palaamista vankilatuomion jälkeen.

Viiden tapaamiskerran aikana on tarkoitus pohtia menneisyyttä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta taiteen kautta. Pyrkimyksenä saada jokaisella tapaamiskerralla aikaiseksi jonkinlainen taiteellinen tuotos (maalaukset, piirustus).

Liite 2: Tutkimuslupa

about:bla

Tutkimuslupa

30.1.2019

6/332/2019

Opiskelijat
Riko Laakso
Johanna Virtanen
Rikosseuraamusala Laurea AMK
Sosionomi

Hakemuksenne 7.1.2019

Tutkimuslupahakemus

Olette hakeneet Rikosseuraamuslaitokselta tutkimuslupaa Laurea ammattikorkeakoulun rikosseuraamusalan opintojen opinnäytetyötä varten. Opinnäytteen ohjaajana toimii yliopettaja Pekka Sass. Työelämän yhteyshenkilö on erityisohjaaja Stina Nieminen Helsingin vankilasta.

Tutkimuksen aihe

Nuoren vangin taiteeksi tarinoitu elämä

Tutkimuksen toteutus

Toiminnallisen ryhmän toteutus Helsingin vankilan nuoriso-osaston vangeille. Viiden tapaamiskerran taideterapeuttiseen ryhmään osallistuu kaikki osastolla toteutus-
hetkellä asuvat vangit (max 12). Tapaamiskerroilla on tarkoitus työstää tunteita kuvataiteen, musiikin ja tarinankerronnan tavoin.

Lupahakemus

Haette lupaa tutkimuksen toteuttamiseen.

Päätös

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö myöntää teille tutkimuslupan hakemuksenne mukaisesti. Toimintaryhmän muodostaminen ja tutkimuksen toteutus tulee tehdä vankilan johtajan tai apulaisjohtajan suostumuksella.

Vankien osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja heiltä tulee pyytää yksilöity kirjallinen suostumus osallistumisesta tutkimukseen. Tutkimuksen tulokset on esitettävä niin, etteivät yksittäiset henkilöt ole tunnistettavissa. Tutkimusaineisto on säilytettävä siten, ettei se joudu ulkopuolisten käsiin. Tutkimusaineisto on tarkoitettu vain tutkimukselliseen käyttöön ja se on hävitettävä yksilötietojen osalta tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksen toteutus ja tutkimusaineiston keruu ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa vankilan muulle toiminnalle.

Tutkimuksen valmistuttua siitä tulee lähettää sähköinen kopio tai paperikopio Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön, Helsingin vankilaan sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen Kriminologiselle kirjastolle.

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 HELSINKI

Puhelin
029 56 88500

Telekopio
029 56 88446

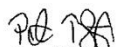
Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

about:bl

2(2)

Ari Juuti
ylitarkastaja, kehitysjohtajan sijainen

Peter Blomster
erikoistutkija

Tiedoksi

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen johtaja
Helsingin vankilan johtaja ja apulaisjohtaja

Liite 3: Palautelomake

Riko Laakso
Johanna Virtanen

Palautekysely

PALAUTELOMAKE TAIDERYHMÄSTÄ

Arvioi seuraavia ryhmään liittyviä asioita (laita ruksi ruutuun, joka on lähinnä mielipidettäsi)

	1=Täysin eri mieltä ☹️	2=Jokseenkin eri mieltä	3=Ei eri eikä samaa mieltä 😐	4=Jokseenkin samaa mieltä	5=Täysin samaa mieltä 😊
Ryhmän ohjaus oli osaavaa					
Ryhmä oli sopivan kokoinen					
Ryhmäkertojen sisältö oli hyvin suunniteltu					
Toiminta oli mielekasta					
Ryhmään osallistuminen on vaikuttanut mielialaani positiivisesti					
Ryhmä vastasi odotuksiani					
Teemat ja niistä keskustelu oli mielenkiintoista					
Sain keinoja tunteiden käsittelyyn					

Mikä kerta oli aiheeltaan mielenkiintoisin? (Menneisyys, nykyhetki, tulevaisuus)

Vapaa sana, anna palautetta tai kehuja!

Kiitos ryhmään osallistumisesta, sekä palautteesta!

-Riko ja Johanna-